

URZĄD STATYSTYCZNY W OLSZTYNIE

Migracje zagraniczne i wewnętrzne ludności województwa warmińsko-mazurskiego

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011

OLSZTYN 2014

ZESPÓŁ REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO W OLSZTYNIE:

PRZEWODNICZĄCY	Janusz Pappelbon
REDAKTOR GŁÓWNY	Elżbieta Lorek
CZŁONKOWIE	Monika Borawska, Jacek Grzelak, Eliza Panfilow
SEKRETARZ	Agnieszka Wobolewicz
PUBLIKACJĘ OPRACOWAŁ ZESPÓŁ WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO OŚRODKA BADAŃ REGIONALNYCH W SKŁADZIE:	Ludwika Koniarz, Mariola Ornoch, Alicja Żebiałowicz
SKŁAD KOMPUTEROWY I GRAFIKA	Marcin Błaszczyk, Ludwika Koniarz
PROJEKT OKŁADKI	Lidia Motrenko-Makuch
DRUK I OPRAWA	Urząd Statystyczny w Olsztynie 10-959 Olsztyn, ul. Kościuszki 78/82 Zakład Wydawnictw Statystycznych (okładka) 00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208

ISBN 978-83-63285-23-4

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

Publikacja dostępna w Internecie <http://olsztyn.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Przedstawiam Państwu kolejną publikację prezentującą wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, przeprowadzonego w dniach od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011 r. *Migracje zagraniczne i wewnętrzne ludności województwa warmińsko-mazurskiego*.

Opracowanie składa się z części metodologicznej (uwagi ogólne i metodyczne), komentarza analitycznego oraz tablic statystycznych (na płycie CD).

Część metodologiczna wskazuje metody i techniki pozyskiwania danych w NSP 2011 oraz najważniejsze definicje. W komentarzu analitycznym przedstawiono wyniki spisu dotyczące przemieszczeń ludności na pobyt stały i czasowy w kraju i za granicę oraz z zagranicy, migracji krótko- i długookresowych, rozmiarów migracji, ich intensywności, kierunków przemieszczeń ludności oraz struktury demograficzno-społecznej osób migrujących. Aneks tabelaryczny, będący integralną częścią publikacji (płyta CD w załączeniu), zawiera komplet danych obrazujących migracje zagraniczne i wewnętrzne ludności województwa warmińsko-mazurskiego oraz umożliwiające dokonywanie analiz i porównań.

Wyrażam przekonanie, że prezentowane wyniki spisu spotkają się z zainteresowaniem szerokiego grona odbiorców danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn 2014 r.

SPIS TREŚCI	Strona
PRZEDMOWA	3
UWAGI OGÓLNE	11
UWAGI METODYCZNE	24
KOMENTARZ ANALITYCZNY	39
 WYKAZ WYKRESÓW I MAP	
Ludność zamieszkała od urodzenia w 2011 r. w odsetkach ludności ogółem w województwie	41
Ludność przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju w 2011 r. w odsetkach ludności ogółem w województwie	41
Ludność według okresu zamieszkania oraz płci w 2011 r.	42
Ludność przybyła w latach 2002–2011 według miejsca obecnego zamieszkania i płci	42
Ludność przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według roku przybycia, płci i miejsca zamieszkania	45
Kierunki migracji wewnątrzwojewódzkich w latach 2002–2011	45
Ludność przybyła z innego miejsca w kraju w latach 2002–2011 według płci, miejsca zamieszkania i wieku	46
Ludność przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i wieku w momencie migracji	46
Ludność w wieku 15 lat i więcej przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego prawnego	49
Ludność w wieku 13 lat i więcej przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia	49
Ludność przybyła z zagranicy w latach 2002–2011 według płci i okresu zamieszkiwania w 2011 r.	50
Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002–2011 na 1000 ludności	50
Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według okresu przebywania w 2002 i 2011 r.	53
Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według województwa przebywania w odsetkach ogólnej liczby imigrantów w 2002 i 2011 r.	53
Imigranci przebywający w województwie czasowo 12 miesięcy i więcej według płci i roku przybycia	54
Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa w 2011 r.	54
Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według kraju poprzedniego zamieszkania i obywatelstwa	57
Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn imigracji w 2011 r.	57

Imigranci przebywający w województwie czasowo co najmniej 12 miesięcy według płci i wieku w momencie przyjazdu	58
Imigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający w województwie czasowo powyżej 3 miesięcy według stanu cywilnego prawnego	58
Imigranci w wieku 13 lat i więcej przebywający w województwie czasowo powyżej 3 miesięcy według okresu przebywania i poziomu wykształcenia	61
Imigranci przebywający w województwie czasowo w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy	61
Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według okresu przebywania w latach 2002 i 2011	62
Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według województwa przebywania w odsetkach ogólnej liczby emigrantów w 2002 i 2011 r.	62
Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i okresu przebywania w latach 2002 i 2011	65
Emigranci przebywający za granicą według grup wieku i czasu przebywania w 2011 r.	65
Emigranci przebywający czasowo za granicą powyżej 12 miesięcy według roku wyjazdu .	66
Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według kraju przebywania	66
Emigranci na pobyt czasowy powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji w 2011 r. ...	69
Emigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający za granicą według okresu przebywania i stanu cywilnego w 2011 r.	69
Emigranci w wieku 13 lat i więcej przebywający za granicą według poziomu wykształcenia w 2011 r.	70
Gospodarstwa domowe z osobami przebywającymi za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według liczby osób przebywających za granicą i liczby osób w gospodarstwie .	70

TABLICE NA PLYCIE CD

TABLICE PRZEGLĄDOWE

- I. Podstawowe dane o ludności w województwie na tle kraju
- II. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania oraz województw w 2011 roku
- III. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i województw w latach 2002 i 2011
- IV. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według płci, województw i okresu przebywania w latach 2002 i 2011
- V. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i województw w latach 2002 i 2011
- VI. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci, województw i okresu przebywania w latach 2002 i 2011

TABLICE WYNIKOWE

1. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania oraz województw w 2011 roku
2. Ludność według wieku oraz okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania w województwie w 2011 roku
3. Ludność według płci i okresu zamieszkiwania w danej miejscowości w województwie w 2011 roku
4. Ludność przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według roku przybycia oraz płci i województw
5. Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002–2011 według płci migrantów oraz kierunków miasta-wieś i województw
6. Migracje międzywojewódzkie ludności w latach 2002–2011 według płci migrantów oraz kierunków miasta-wieś i województw
7. Migracje wewnątrzwojewódzkie ludności w latach 2002–2011 według płci migrantów oraz kierunków miasta-wieś i województw
8. Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002–2011 według poprzedniego i obecnego województwa zamieszkania oraz kierunków miasta-wieś
9. Migracje międzywojewódzkie w latach 2002–2011 według poprzedniego i obecnego województwa zamieszkania oraz kierunków miasta-wieś
10. Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002–2011 według poprzedniego i obecnego województwa zamieszkania oraz okresu migracji
11. Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002–2011 według podregionów i powiatów
12. Ludność przybyła do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i wieku
13. Ludność przybyła do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według wieku w momencie migracji oraz płci i województw
14. Ludność w wieku 15 lat i więcej przybyła do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i stanu cywilnego prawnego
15. Ludność w wieku 15 lat i więcej przybyła do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego prawnego oraz płci i wieku
16. Ludność w wieku 13 lat i więcej przybyła do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia oraz płci i wieku
17. Ludność w wieku 13 lat i więcej przybyła do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia oraz płci i województw
18. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i województw
19. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według województw i kraju poprzedniego zamieszkania

20. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i obywatelstwa
21. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa i województw
22. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i obywatelstwa
23. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według wieku i obywatelstwa
24. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według województw i kraju urodzenia
25. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn imigracji oraz płci i województw obecnego zamieszkania
26. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i przyczyn imigracji
27. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa i przyczyn imigracji
28. Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa, płci i województw
29. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa, płci i przyczyn imigracji
30. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i grup wieku
31. Imigranci przebywający czasowo 12 miesięcy i więcej według roku przyjazdu oraz wieku w momencie przyjazdu
32. Imigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i stanu cywilnego prawnego
33. Imigranci w wieku 13 lat i więcej przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i poziomu wykształcenia
34. Imigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według statusu na rynku pracy oraz płci i województwa obecnego zamieszkania
35. Imigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i statusu na rynku pracy
36. Imigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według statusu na rynku pracy i obywatelstwa
37. Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania, płci i głównego źródła utrzymania
38. Imigranci w wieku 5 lat i więcej przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania, płci i znajomości języka polskiego
39. Imigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy według statusu na rynku pracy, planów wyjazdu z Polski i czasu przebywania
40. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i województw

41. Emigranci przebywający za granicą czasowo 12 miesięcy i więcej według roku wyjazdu oraz płci i województw
42. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według województw i kraju przebywania
43. Emigranci przebywający za granicą czasowo od 3 do 12 miesięcy według województw i kraju przebywania
44. Emigranci przebywający za granicą czasowo 12 miesięcy i więcej według województw i kraju przebywania
45. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i kraju przebywania
46. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa, płci i województw
47. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji oraz płci i województw poprzedniego zamieszkania
48. Emigranci przebywający za granicą czasowo od 3 do 12 miesięcy według przyczyn emigracji oraz płci i województw poprzedniego zamieszkania
49. Emigranci przebywający za granicą czasowo 12 miesięcy i więcej według przyczyn emigracji oraz płci i województw poprzedniego zamieszkania
50. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji i wybranych kontynentów
51. Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i grup wieku
52. Emigranci przebywający za granicą czasowo 12 miesięcy i więcej według roku wyjazdu, wieku w momencie wyjazdu oraz płci i miejsca zamieszkania
53. Emigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i stanu cywilnego prawnego
54. Emigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według stanu cywilnego prawnego oraz grup wieku
55. Emigranci w wieku 13 lat i więcej przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i poziomu wykształcenia
56. Emigranci w wieku 13 lat i więcej przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według poziomu wykształcenia oraz płci i grup wieku
57. Gospodarstwa domowe z osobami przebywającymi za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według liczby osób przebywających za granicą i liczby osób w gospodarstwie

TABLICE PRECYZJI

- 1 (58). Wskaźniki precyzji dla ludności według okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania oraz województw w 2011 roku
- 2 (59). Wskaźniki precyzji dla ludności według wieku oraz okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania w 2011 roku
- 3 (60). Wskaźniki precyzji dla ludności według płci i okresu zamieszkiwania w danej miejscowości w 2011 roku

- 4 (61). Wskaźniki precyzji dla ludności przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według roku przybycia oraz płci i województw
- 5 (62). Wskaźniki precyzji dla migracji wewnętrznej ludności w latach 2002–2011 według płci migrantów oraz kierunków miasto-wieś i województw
- 6 (63). Wskaźniki precyzji dla migracji międzywojewódzkiej ludności w latach 2002–2011 według płci migrantów oraz kierunków miasto-wieś i województw
- 7 (64). Wskaźniki precyzji dla migracji wewnątrzwojewódzkiej ludności w latach 2002–2011 według płci migrantów oraz kierunków miasto-wieś i województw
- 8 (65). Wskaźniki precyzji dla migracji wewnętrznej ludności w latach 2002–2011 według podregionów i powiatów
- 9 (66). Wskaźniki precyzji dla ludności przybyłej do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i wieku
- 10 (67). Wskaźniki precyzji dla ludności przybyłej do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według wieku w momencie migracji oraz płci i województw
- 11 (68). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 15 lat i więcej przybyłej do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i stanu cywilnego prawnego
- 12 (69). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 15 lat i więcej przybyłej do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego prawnego oraz płci i wieku
- 13 (70). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 13 lat i więcej przybyłej do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia oraz płci i wieku
- 14 (71). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 13 lat i więcej przybyłej do miejscowości obecnego zamieszkania w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia oraz płci i województw
- 15 (72). Wskaźniki precyzji dla imigrantów przebywających czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i województw
- 16 (73). Wskaźniki precyzji dla imigrantów przebywających w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa i województw
- 17 (74). Wskaźniki precyzji dla imigrantów przebywających w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn imigracji oraz płci i województw obecnego zamieszkania
- 18 (75). Wskaźniki precyzji dla emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i województw
- 19 (76). Wskaźniki precyzji dla emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według województw i kraju przebywania
- 20 (77). Wskaźniki precyzji dla emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i kraju przebywania
- 21 (78). Wskaźniki precyzji dla emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji oraz płci i województw poprzedniego zamieszkania
- 22 (79). Wskaźniki precyzji dla emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji i wybranych kontynentów

- 23 (80). Wskaźniki precyzji dla emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według czasu przebywania oraz płci i grup wieku
- 24 (81). Wskaźniki precyzji dla emigrantów przebywających za granicą czasowo 12 miesięcy i więcej według roku wyjazdu, wieku w momencie wyjazdu oraz płci i miejsca zamieszkania
- 25 (82). Wskaźniki precyzji dla emigrantów w wieku 15 lat i więcej przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i stanu cywilnego prawnego
- 26 (83). Wskaźniki precyzji dla emigrantów w wieku 15 lat i więcej przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według stanu cywilnego prawnego oraz grup wieku
- 27 (84). Wskaźniki precyzji dla emigrantów w wieku 13 lat i więcej przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i poziomu wykształcenia
- 28 (85). Wskaźniki precyzji dla emigrantów w wieku 13 lat i więcej przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według poziomu wykształcenia oraz płci i grup wieku
- 29 (86). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych z osobami przebywającymi za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według liczby osób przebywających za granicą i liczby osób w gospodarstwie

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- Kreska /-/ - zjawisko nie wystąpiło,
- Znak „x” - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe,
- „W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy,
- Kropka (.) - oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych,
- (0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

- tys. = tysiąc
- p. proc. = punkt procentowy

UWAGI OGÓLNE

1. Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań w Polsce w 2011 roku był pierwszym spisem realizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej **w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011r. według stanu w dniu 31 marca 2011 roku, o godz. 24.00.**

Ramy tematyki spisu ludności i mieszkań w 2011 roku, zakres, formę, tryb, granice obowiązków statystycznych i dobrowolności udziału w badaniach określiła Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz.U. z 26 marca 2010 r. nr 47, poz. 277) wraz z aktami wykonawczymi do ustawy oraz Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. U. UE. L. z dnia 13.08.2008 r. Nr 218).

Spis ludności 2011 obejmował osoby stale zamieszkałe (zameldowane) na obszarze Polski bez względu na fakt, czy te osoby przebywały w kraju w czasie spisu czy też były za granicą oraz osoby przebywające czasowo. Spis był przeprowadzony w budynkach, mieszkaniach, obiektach zbiorowego zakwaterowania i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami.

W Polsce dotychczasowa praktyka spisowa opierała się na tradycyjnym sposobie przeprowadzania spisów, który polegał na angażowaniu rachmistrzów spisowych, odwiedzających wszystkie zamieszkane jednostki i zapisujących uzyskane bezpośrednio od respondentów informacje na formularzach spisowych, dostępnych w formie papierowej. Następnie dane z formularzy były rejestrowane oraz już w formie elektronicznej podlegały dalszemu opracowaniu. Taka organizacja spisu okazała się jednak bardzo kosztowna i pracochłonna. Z tego względu Polska zdecydowała się w spisie 2011 na odejście od tradycyjnej metody na rzecz metody mieszanej, polegającej na połączeniu danych z rejestrów i systemów informacyjnych z danymi pozyskiwanymi w badaniach statystycznych – bezpośrednio od respondentów.

Komisja Europejska przygotowując podstawy prawne przeprowadzania spisów na obszarze UE wzięła pod uwagę dynamiczny rozwój systemów administracyjnych i rozwiązań informatycznych wykorzystywanych przy wyborze metody spisu. W przepisach Rozporządzenia PE i Rady Nr 763/2008 określone zostały szczegółowo źródła, które mogą być wykorzystywane dla pozyskania danych statystycznych dla potrzeb spisu.

W szczególności są to:

- 1) tradycyjne spisy powszechne,
- 2) spisy powszechne oparte na danych z rejestrów administracyjnych,
- 3) połączenie tradycyjnych spisów powszechnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- 4) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- 5) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- 6) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi oraz tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- 7) odpowiednie badania oparte na próbie rotacyjnej (tzw. „kroczący” spis powszechny).

Rozporządzenie nr 763/2008 jest pierwszym aktem prawnym na skalę międzynarodową, który traktuje równorzędnie różne podejścia do przeprowadzania spisów ludności i mieszkań w krajach członkowskich UE.

2. Podstawowe cele spisu

Podstawowe cele Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku można sprecyzować następująco:

- 1) zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł,
- 2) dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju,

- 3) możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w okresie 2002–2011 w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych,
- 4) zebranie informacji niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb międzynarodowych Unii Europejskiej oraz ONZ,
- 5) aktualizacja bazy do budowy operatów losowania do badań reprezentacyjnych prowadzonych poprzez obserwacje gospodarstw domowych.

3. Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2011 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

W 2008 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

- 1) Geograficzna charakterystyka ludności – miejsce przebywania, miejsce zamieszkania w okresie międzyspisowym i przyczyny jego zmiany,
- 2) Demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny (formalnoprawny i faktyczny), kraj urodzenia, w tym rodziców, obywatelstwo,
- 3) Gospodarstwa domowe i rodziny: wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne i zrekonstruowane, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie,

- 4) Wykształcenie – poziom wykształcenia, kontynuacja nauki; rodzaj szkoły, dziedzina i kierunek kształcenia,
- 5) Migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym badanie emigracji Polaków, emigracji zarobkowej, reemigracji oraz imigracji cudzoziemców do Polski,
- 6) Dzietność kobiet,
- 7) Narodowość i język,
- 8) Wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego),
- 9) Niepełnosprawność prawna i biologiczna,
- 10) Ekonomiczna charakterystyka osób, w tym:
 - a) bieżąca aktywność ekonomiczna: pracujący w pracy głównej i dodatkowej, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących,
 - b) stała aktywność ekonomiczna dla pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
 - c) dojazdy do pracy,
- 11) Główne i dodatkowe źródło utrzymania osób,
- 12) Źródła utrzymania gospodarstwa domowego, samodzielność gospodarowania i zamieszkania.

Integralną częścią spisów ludności w polskiej praktyce są spisy mieszkań i budynków, w których są zlokalizowane mieszkania. Zebrane podczas spisu informacje umożliwiają wyszacowanie potrzeb mieszkaniowych, wynikających zarówno z fizycznego braku mieszkań, jak również z powodu konieczności wymiany istniejących zasobów lub zasobów nie nadających się do remontu.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- 1) Rodzaj zamieszkaných pomieszczeń,
- 2) Charakterystyka mieszkań, w tym:
 - a) mieszkania zamieszkane według rodzaju zajmowania mieszkania, własności mieszkania, wielkości mieszkania, w tym: liczba izb z wyszczególnieniem pokoi,

- pomieszczeń kuchennych i innych izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenie w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania,
- b) mieszkania niezamieszkałe dodatkowo charakteryzowane według przeznaczenia oraz przyczyny niezamieszkania,
- 3) Charakterystyka budynków z zamieszkanymi lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok wybudowania,
- 4) Informacje o tytule prawnym do zajmowanego mieszkania.

4. Źródła danych

Powszechny spis ludności i mieszkań 2011 został przeprowadzony metodą mieszaną, w odróżnieniu od wszystkich dotychczasowych spisów, które były przeprowadzane metodą tradycyjną z ewentualnym włączeniem badań reprezentacyjnych, rozszerzających zakres badanych w spisie tematów.

Dane dla spisu 2011 były pozyskiwane ze źródeł administracyjnych – rejestrów i systemów informacyjnych – oraz zbieranie bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego oraz tzw. badania pełnego. Oprócz tego przeprowadzone zostały dwa pełne badania, obejmujące osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne. Zastosowane rozwiązania miały przede wszystkim zmniejszyć koszty spisu oraz obciążenie osób objętych spisem, przy jednoczesnym zachowaniu dobrej jakości wyników spisu.

W ustawie o NSP 2011 przyjęte zostało założenie jak najszerszego wykorzystania systemów informacyjnych administracji publicznej, jako źródeł danych dla potrzeb spisu, co w konsekwencji oznaczało, że informacje przewidziane do zebrania w trakcie spisu pobrane zostały przede wszystkim z dostępnych źródeł administracyjnych, a następnie wykorzystane do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego oraz do utworzenia operatu adresowo-mieszkaniowego do losowania próby do badania reprezentacyjnego, a także jako bezpośrednie źródło danych spisowych.¹

¹ Szersze informacje o źródłach danych wykorzystywanych dla potrzeb spisu zostały przedstawione w rozdziale I publikacji „Raport z wyników. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2012.

5. Badanie pełne

Badanie zostało przeprowadzone drogą internetową – każda osoba mogła dokonać spisu bezpośrednio na specjalnie dla niej przygotowanym formularzu, tj. poprzez weryfikację danych pozyskanych z rejestrów administracyjnych i systemów informacyjnych.

W wyniku szczegółowego przeanalizowania pozyskanych z rejestrów danych, połączono zebrane informacje tworząc wykaz podmiotowy (wykaz osób) do przeprowadzenia badania spisowego. Uzyskane dane zostały użyte do wygenerowania podpowiedzi w ankietach spisowych i przyspieszenia w ten sposób gromadzenia informacji od respondentów (ankieta zawierała 16 pytań – tzw. „formularz krótki”). Z metody internetowego spisania się skorzystało ok. 10% ludności podlegającej spisowi. Dane osób, które nie spisały się przez Internet (nie zostały też objęte badaniem reprezentacyjnym lub spisem w obiektach zbiorowego zakwaterowania lub badaniem bezdomnych) zostały wygenerowane na bazie informacji dostępnych w źródłach administracyjnych (rejestrach i systemach informacyjnych). Korzystanie z danych administracyjnych było związane z koniecznością wdrożenia procedur normalizacji, synchronizacji oraz walidacji. Przed wszystkim wyodrębnione zostały rejestry i systemy informacyjne, które zawierały dane referencyjne.

Podstawowym źródłem informacji na temat budynków i mieszkań w NSP 2011 była tzw. baza budynków. Została ona utworzona w wyniku połączenia danych pozyskanych w ramach NSP 2002, badań statystycznych min. dotyczących wydanych pozwoleń na budowę oraz budynkach mieszkalnych i mieszkaniach w budynkach niemieszkalnych oddanych do użytkowania oraz Elektronicznej Karty Budynku (EKB), za pomocą której każdy podmiot zarządzający lub administrujący budynkami przekazał informacje dotyczące wybranych cech i parametrów poszczególnych budynków wielomieszkaniowych.

6. Badanie reprezentacyjne

Przeprowadzone w ramach spisu 2011 badanie reprezentacyjne, dostarczyło danych, których nie można było pozyskać z rejestrów i systemów informacyjnych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie losowej ok. 20% mieszkań w skali kraju. Jednostką losowania było

mieszkanie, a dokładniej jego adres. Zbiór mieszkań, który stanowił podstawę do losowania próby został przygotowany w postaci odpowiedniego operatu losowania z „głębokim” warstwowaniem. Z uwagi na fakt, że przyjęta została zasada jednostopniowego losowania mieszkań, zastosowany schemat losowania oraz alokację próby w poszczególnych powiatach (we wszystkich poprzednich spisach w badaniach reprezentacyjnych towarzyszących tym spisom stosowano losowanie dwustopniowe) – wspomniany operat wymagał szczególnego przygotowania.²

W efekcie do badania reprezentacyjnego wylosowano ponad 2 744 tys. mieszkań spośród prawie 13,5 mln mieszkań znajdujących się w operacie losowania. Mieszkania były losowane z każdej z prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

Zakres tematyczny badania reprezentacyjnego w NSP 2011 uwzględniał sześć dużych obszarów tematycznych:

- 1) ludność i jej charakterystyka demograficzno-społeczna,
- 2) aktywność ekonomiczna,
- 3) migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności,
- 4) narodowość i wyznanie,
- 5) gospodarstwa domowe i rodziny,
- 6) oraz budynki i mieszkania.

W ramach tych obszarów można wyróżnić 15 tematów badawczych. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym zawierał ponad 120 pytań. Respondenci odpowiadali – przeciętnie na 70–80 pytań, w zależności od płci, wieku respondenta, jego mobilności i aktywności zawodowej.

Badanie reprezentacyjne w zdecydowanej większości zostało przeprowadzone metodą bezpośredniego wywiadu rachmistrzów z mieszkańcami wylosowanego mieszkania (metoda CAPI), ale respondenci mogli także spisać się sami przez Internet – z takiej możliwości skorzystało ok. 2% osób.

² Przygotowanie operatu losowania, schemat losowania oraz alokacja próby zostały szerzej opisane w Rozdziale 1 publikacji „Metodologia spisu ludności i mieszkań 2011 – wybrane aspekty”. Ponadto przewiduje się wydanie specjalnej publikacji poświęconej w całości metodologii spisu ludności i mieszkań 2011.

7. Spis osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osób bezdomnych

W trakcie trwania spisu zebrano informacje o osobach przebywających powyżej 3 miesięcy w **obiekcie zbiorowego zakwaterowania**, czyli w budynkach zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, opiekuńczo-lecznicze, obiekty związane z pracą lub nauką (domy studenckie, internaty, hotele pracownicze), bądź inne, w którym to obiekcie zamieszkuje/przebywa zwykle większa liczba osób. Dane zostały pozyskane od właścicieli, administratorów lub zarządców obiektów przy wykorzystaniu specjalnej aplikacji internetowej.

Badanie osób bezdomnych przeprowadzono w dniach 15–16 kwietnia 2011 r. – przy współpracy z Pomorskim Forum na Rzecz Wychodzenia z Bezdomności.

Osoby bezdomne spisywane były przez rachmistrza na aplikacji mobilnej, w miejscu ich przebywania wskazanym przez pracowników gminnych biur spisowych w porozumieniu z placówkami udzielającymi pomocy bezdomnym. Zostały spisane osoby, które wieczór i noc w momencie spisu spędzały poza jakąkolwiek instytucją funkcjonującą całodobowo, w miejscach ich przebywania takich jak: dworce kolejowe i autobusowe oraz ich okolice, kanały i węzły ciepłownicze, ogródki działkowe, ulice, bunkry, lasy i parki, centra handlowe, parkingi, opuszczone samochody, przyczepy kempingowe, klatki schodowe, zsypy, piwnice, śmietniki, wagony i bocznice kolejowe, ogrzewalnie itp. Osoby bezdomne przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania typu: schroniska, noclegownie i inne instytucje dla bezdomnych – zostały spisane przez administratorów tych obiektów.

8. Spis próbny

Spis próbny przeprowadzany był w okresie od dnia 1 kwietnia do 31 maja 2010 r., według stanu na dzień 31 marca 2010 r. o godz. 24.00.

Jednostki podziału terytorialnego (gminy), w których był realizowany spis próbny, zostały dobrane celowo, biorąc pod uwagę ich zróżnicowanie pod względem gęstości zaludnienia, występujących specyficznych cech terenu, ludności tam zamieszkałej i ich warunków mieszkaniowych. Na terenie wybranych gmin zostały spisane wszystkie zamieszkane budynki i mieszkania oraz osoby według zasad przyjętych do spisu

powszechnego. Sprawdzone zostały rozwiązania metodologiczne i organizacyjne planowane do zastosowania w spisie powszechnym. Ze szczególnym uwzględnieniem zbadane zostały poszczególne metody badania oraz techniki zbierania danych, w tym efektywność samospisu internetowego i ankietowania telefonicznego. Równie ważne znaczenie miało przetestowanie aplikacji do formularza elektronicznego oraz sprawność pozyskiwania danych na przenośnych urządzeniach elektronicznych.

9. Spis kontrolny

W dniach od 1 do 11 lipca 2011 r. przeprowadzony został spis kontrolny do NSP 2011. Celem spisu kontrolnego 2011 było sprawdzenie kompletności przeprowadzonego spisu, poprawności danych uzyskanych w spisie oraz zgodności tych danych ze stanem faktycznym.

Spośród 2 744 tys. mieszkań, które wcześniej zostały wylosowane do badania reprezentacyjnego wylosowano 80 tys. mieszkań, w których przebywała przynajmniej jedna osoba z przypisanym numerem telefonu stacjonarnego lub komórkowego. Spisem kontrolnym objęto wszystkie mieszkania, w których respondenci dokonali samospisu przez Internet, mieszkania zostały spisane bezpośrednio przez rachmistrzów spisowych lub spisane telefonicznie – przez ankieterów, jak i takie, w których badanie reprezentacyjne – z różnych powodów – nie zostało przeprowadzone.

Spis kontrolny został przeprowadzany przez ankieterów poprzez telefon (metodą CATI). Formularz do spisu kontrolnego zawierał 14 pytań.

10. Formularze wykorzystywane w spisie 2011

W spisie 2011 wykorzystywano dwa rodzaje formularzy, dostępnych wyłącznie w formie elektronicznej. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym z dużą liczbą pytań (ponad 120 pytań), stosowany był w badaniu reprezentacyjnym, natomiast formularz krótki (16 pytań) znalazł zastosowanie w badaniu pełnym, przede wszystkim w celu aktualizacji danych pozyskiwanych do spisu z rejestrów i systemów informacyjnych. Formularze elektroniczne były dostępne w trybie *on-line*, a dodatkowo formularz krótki – także w trybie *off-line*. Formularze zostały przygotowane w wersji aplikacji na urządzenia

przenośne typu *handheld* – dla ankietera/rachmistrza, w celu przeprowadzenia bezpośredniego wywiadu. Elementem aplikacji elektronicznej były słowniki funkcjonujące przy pytaniach w poszczególnych obszarach tematycznych: edukacji, aktywności ekonomicznej, kraju obywatelstwa i urodzenia, migracji, przynależności narodowo-etnicznej, języka i wyznania. Przy niektórych słownikach istniała możliwość swobodnego zapisu słownego. Dodatkowo w części adresowej formularzy elektronicznych podłączony był słownik TERYT.

Odrębne, uproszczone formularze elektroniczne były opracowane dla badania osób bezdomnych oraz osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

W ramach spisu 2011 przeprowadzono także pełne badanie ludności w 86 gminach, wstępnie wytypowanych na podstawie wyników spisu 2002. Kryterium do wyróżnienia tych gmin był co najmniej 10% udział osób należących do mniejszości narodowej lub etnicznej w liczbie mieszkańców gminy w 2002 roku. Dla osób zamieszkałych lub przebywających w tych gminach w wylosowanych mieszkaniach wypełniany był formularz długi, zaś w pozostałych mieszkaniach – formularz krótki. Pytania o przynależność narodowo-etniczną oraz o język używany w kontaktach domowych zostały włączone do obu formularzy, m.in. także z tego powodu, że w żadnym z systemów administracyjnych nie występowała informacja o narodowości, możliwa do wykorzystania w spisie ludności. Dane z tego badania mają duże znaczenie dla opracowania wyników spisu w obszarze narodowości i języka, zwłaszcza w zakresie ustalania tzw. gmin mniejszościowych.

11. Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu

W upowszechnianiu wyników spisu ludności i mieszkań 2011 będą wykorzystywane następujące sposoby:

- 1) publikacje tabelaryczno-analityczne oraz analityczne,
- 2) udostępnianie danych na nośnikach informatycznych,
- 3) udostępnianie danych przez Internet,
- 4) Bank Danych Lokalnych (BDL),
- 5) tematyczne (dziedzinowe) bazy danych, np. bazę DEMOGRAFIA,

- 6) bezpośredni dostęp do wynikowych informacji statystycznych – w Analitycznej Bazie Mikro danych (ABM).

Większość działań związanych z opracowaniem i udostępnianiem wyników spisu odbywa się w ramach systemu ABM. Dla użytkowników wewnętrznych będzie to pełny dostęp, także do danych jednostkowych (nieidentyfikowalnych) ze spisu 2011, natomiast dla użytkowników zewnętrznych dostęp będzie standaryzowała specjalna aplikacja.

Można wyróżnić trzy główne procesy obsługiwane przez system ABM, tj. przetwarzanie danych, analizę danych oraz udostępnianie danych. Zakłada się, że w ramach procesu udostępniania danych w systemie ABM będą realizowane:

- 1) przygotowanie produktów do udostępniania,
- 2) zarządzanie udostępnianymi produktami,
- 3) monitorowanie i analiza zapytań użytkowników.

Narzędziem wykorzystywanym do obsługi systemu ABM jest SAS, aczkolwiek istnieje możliwość łączenia wyników przygotowanych poza ABM, np. w aplikacji SPSS czy w arkuszu kalkulacyjnym Excel. Ważną funkcję ABM w ramach udostępniania danych będzie pełnił moduł wspierający monitorowanie i analizę potrzeb informacyjnych użytkowników w zakresie danych spisowych. Informacje zwrotne uzyskane dzięki wprowadzeniu tego modułu mogą być wykorzystane do modyfikacji kierunków upowszechniania wyników spisu.

W zależności od sposobu upowszechniania wyników spisu stosowane będą różne formy ich prezentacji jako:

- 1) dane zagregowane w tablicach predefiniowanych ogólnodostępnych,
- 2) dane tworzone przez użytkowników na bazie mikroagregatów,
- 3) dane opracowywane przez statystyków na zamówienie,
- 4) wyniki prac analitycznych prowadzonych na danych w kostkach OLAP lub na zbiorze danych jednostkowych nieidentyfikowalnych,
- 5) graficzna prezentacja danych (wykresy, kartogramy),
- 6) wizualizacja wyników spisu z zastosowaniem narzędzi GIS przez portal geostatystyczny (PGS).

Różnorodne formy upowszechniania danych spisowych, a w szczególności bogaty zestaw tablic publikowanych oraz tablic predefiniowanych, dostępnych w systemie ABM

oraz w innych bazach – powinny zabezpieczać podstawowe potrzeby na poziomie ogólnokrajowym i regionalnym szerokiego grona użytkowników wyników spisu. Obiekty predefiniowane tzn. agregaty oraz kostki wielowymiarowe będą stanowiły podstawowe źródło danych dla odbiorców zewnętrznych, ale także wewnętrznych. Zakłada się bowiem, że naliczenie ok. 90% tablic statystycznych powinno być możliwe, w oparciu o przygotowane uprzednio agregaty w kostkach OLAP.

Bardziej „wyedukowani” od strony informatycznej użytkownicy wyników spisu będą mieli możliwość samodzielnego naliczania prostych tablic korelacyjnych, poprzez dostęp do ABM oraz do Podsystemu Metadanych. Dostęp do baz danych będzie uwzględniał zasadę ochrony danych osobowych; prezentowane dane nie mogą być identyfikowalne. Natomiast tablice wymagające przetwarzania danych (naliczania) według indywidualnych specjalnych zamówień odbiorców, obejmujące nietypowe przekroje terytorialne, szerszą korelację danych lub niestandardowe grupowania – będą opracowywane przez wyspecjalizowane jednostki statystyki.

Publikowanie wyników NSP 2011

Publikacje tabelaryczno-analityczne przewidziane do wydania można ująć w dwóch następujących grupach:

- 1) ogólnokrajowe (z danymi dla kraju, regionów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich – oraz województw),
- 2) regionalne (z danymi dla województwa, podregionów, powiatów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich, a także ważniejszymi informacjami dla gmin w każdym z województw).

Ogólnopolskie publikacje z wynikami NSP 2011:

- 1) Raport z wyników narodowego spisu powszechnego ludności mieszkań 2011.
- 2) Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna.
- 3) Zamieszkane budynki.
- 4) Mieszkania.
- 5) Aktywność ekonomiczna ludności Polski.
- 6) Gospodarstwa domowe i rodziny. Charakterystyka demograficzna.

- 7) Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna.
- 8) Migracje wewnętrzne ludności.
- 9) Wybrane aspekty aktywności ekonomicznej ludności.
- 10) Struktura narodowo-etniczna, językowa i wyznaniowa ludności Polski.
- 11) Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych i rodzin.

Ponadto, sukcesywnie będą opracowane i wydawane przez wszystkie urzędy statystyczne publikacje regionalne. Opracowania te będą dotyczyły tematyki ludności, migracji, aktywności ekonomicznej i zasobów mieszkaniowych w każdym z województw.

UWAGI METODYCZNE

1.1. Definicje i pojęcia spisowe

W tej części publikacji zostały przedstawione definicje pojęć niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu w zakresie migracji wewnętrznych oraz zagranicznych.

KATEGORIE LUDNOŚCI

Na podstawie wyników NSP 2011 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

- 1) Ludność faktycznie zamieszkała.
- 2) Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność faktycznie zamieszkała (ludność faktyczna). Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

- 1) **Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy)** – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.
- 2) **Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące.** Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas zamierzony.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce (pozwolenia

na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniana jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- 1) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej,
- 2) osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (Polacy i cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce). Jako okres czasowego zamieszkania przyjęto czas zamierzony.

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności faktycznej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

WIEK

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 31 marca 2011 r.).

STAN CYWILNY

Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Stan cywilny prawny

Stan cywilny prawny osób definiuje się jako prawny status danej osoby w zakresie stanu małżeńskiego w myśli prawa danego kraju (status de jure). Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- 1) kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- 2) żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- 3) wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- 4) rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia – w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA

Jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawę zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie czy eksternistycznie). Informacje o poziomie wykształcenia pozyskiwane były dla wszystkich osób w wieku 13 lat i więcej.

W NSP 2011 w porównaniu do spisu 2002 klasyfikacja poziomów wykształcenia została poszerzona o dwie pozycje: absolwentów posiadających dyplom ukończenia kolegium (na poziomie szkoły policealnej) oraz absolwentów szkół gimnazjalnych. W publikacji osoby z dyplomem ukończenia kolegium są ujęte łącznie z pozostałymi z wykształceniem policealnym.

Wyróżniono następujące poziomy wykształcenia:

- 1) wyższe,
- 2) policealne i średnie,
- 3) w tym średnie zawodowe i średnie ogólnokształcące,
- 4) zasadnicze zawodowe,
- 5) gimnazjalne,
- 6) podstawowe ukończone,
- 7) podstawowe ukończone i bez wykształcenia szkolnego.

Szczegółowy opis klasyfikacji poziomów wykształcenia jest zamieszczony w publikacji: Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Wyniki NSP 2011 – Metodologia spisu ludności i mieszkań 2011.¹

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA

W spisie zastosowano definicję **bieżącej aktywności ekonomicznej** ludności, zgodnie z którą podstawą grupowania osób jest ich status na rynku pracy w określonym okresie odniesienia. W NSP 2011 jako okres odniesienia przyjęto tydzień od 25 do 31 marca 2011 r. Każdą osobę przypisano do jednej z trzech kategorii:

Pracujący – do kategorii tej zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód,
- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu itp.), ale formalnie miały pracę.

Bezrobotni – są to osoby w wieku 15–74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- w okresie od 25 do 31 marca (badany tydzień) nie były osobami pracującymi,
- w okresie od 1 do 31 marca aktywnie poszukiwały pracy,
- w okresie od 1 do 14 kwietnia, czyli w ciągu dwóch tygodni po tygodniu badanym, były gotowe (zdolne) podjąć pracę.

Ludność bierną zawodowo stanowią osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- 1) nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- 2) nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były zdolne/gotowe do jej podjęcia w okresie od 1 do 14 kwietnia,
- 3) nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie: dłuższym niż 3 miesiące lub do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

Osoby uznane za pracujące lub bezrobotne, określa się jako **aktywne zawodowo**.

Szczegółowe objaśnienia kategorii statusu na rynku pracy są zamieszczone w publikacji: Aktywność ekonomiczna ludności Polski Wyniki NSP 2011 – Uwagi Metodyczne.²

¹ [http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-
stan-i-struktura-demograficzno-spoeczna-nsp-2011,14,1.html](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-
stan-i-struktura-demograficzno-spoeczna-nsp-2011,14,1.html)

² [http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-
2011/aktywnosc-ekonomiczna-ludnosc-polski-nsp-2011,21,1.html](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-
2011/aktywnosc-ekonomiczna-ludnosc-polski-nsp-2011,21,1.html)

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

W spisie powszechnym ustalano główne i dodatkowe źródło utrzymania dla poszczególnych osób oraz odrębnie dla gospodarstw domowych. Informacje o źródłach dochodów, z których pochodziły środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb osób dotyczyły całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego moment spisu. Ustalano je niezależnie od stanu aktywności ekonomicznej osób.

Ze względu na posiadane źródła utrzymania ludność można podzielić na dwie podstawowe kategorie: ludność posiadająca własne źródła utrzymania (w wieku 15 lat i więcej) i ludność utrzymywaną. Do ludności utrzymywanej zaliczono wszystkie osoby niezależnie od wieku nieposiadające własnych źródeł dochodów.

Główne źródło utrzymania osoby – jest to źródło przynoszące jej największy zarobek lub dochód. Jeżeli osoba miała w ciągu roku poprzedzającego spis tylko jedno źródło dochodów – było ono jednocześnie jej głównym, a zarazem wyłącznym źródłem utrzymania.

Za **dotatkowe źródło utrzymania** uważa się źródło najważniejsze spośród wszystkich pozostałych po wyodrębnieniu głównego źródła utrzymania, czyli przynoszące dochód drugi pod względem wysokości.

W spisie 2011 wyróżniono następujące grupy źródeł utrzymania:

- 1) dochody (zarobki) z pracy osobiście wykonywanej niezależnie od charakteru zatrudnienia,
- 2) inne dochody pochodzące z własności lub z wynajmu,
- 3) niezarobkowe źródło (w tym emerytury, renty, zasiłki),
- 4) pozostałe źródła osobno nie wymienione,
- 5) pozostawanie na utrzymaniu.

MIGRACJE LUDNOŚCI

Migracje wewnętrzne

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania.

Klasyfikując migracje według położenia poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania można je podzielić na:

- 1) **migracje wewnętrzne**, czyli przemieszczenia ludności w granicach kraju,
- 2) **migracje zagraniczne**, czyli przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania.

W spisie w 2011 r. za migracje wewnętrzne uznawano zmiany miejscowości zamieszkania.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- 1) międzywojewódzkie, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- 2) wewnątrzwojewódzkie, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa,
- 3) międzypowiatowe, czyli przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego,
- 4) wewnątrzpowiatowe, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

Klasyfikując migracje wewnętrzne według charakteru administracyjnego obszarów, między którymi miała miejsce wędrówka, rozróżniamy następujące kierunki migracji:

- 1) ze wsi do miast,
- 2) z miast na wieś,
- 3) z miast do miast,
- 4) ze wsi na wieś.

Czasowe migracje wewnętrzne to migracje związane z pobytem czasowym poza miejscem stałego zamieszkania trwającym lub zamierzającym trwać dłużej niż 3 miesiące.

Migracje zagraniczne

To wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Kraj urodzenia

Zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać, biorąc pod uwagę granice państw, aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa. Rozstrzygnięcie takie zostało przyjęte w związku z koniecznością zabezpieczenia porównywalności, a przede wszystkim nie dublowania danych w skali międzynarodowej.

Obywatelstwo

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem. Nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od jej narodowości. Osoba może mieć

jedno, dwa lub kilka obywatelstw. Możliwa jest również sytuacja, że osoba nie ma żadnego obywatelstwa. Osoba mająca obywatelstwo polskie i inne jest w Polsce traktowana zawsze jako obywatel polski – nie jest cudzoziemcem.

Cudzoziemcem jest każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów. Cudzoziemcy, przybyli do Polski na pobyt stały, są traktowani jako osoby mieszkające stale, pozostali zaś, w zależności od czasu faktycznego pobytu w naszym kraju:

- 1) jako przebywający czasowo (imigranci krótkookresowi) – w przypadku przebywania przez okres poniżej 1 roku,
- 2) jako rezydenci (imigranci długookresowi) – w przypadku przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Uchodźca – osoba przebywająca poza granicami państwa, którego jest obywatelem lub które jest miejscem jej stałego zamieszkania, żywiąca uzasadnioną obawę przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych, która nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa lub nie chce do niego powrócić.

Repatriant – osoba powracająca do kraju w celu osiedlenia się na stałe, w sposób prawnie zorganizowany po dobrowolnym lub przymusowym, stałym lub dłuższym pobycie poza granicami swojego kraju.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) zarówno migracje **wewnętrzne jak i zagraniczne** dzieli się na:

- 1) **krótkookresowe** – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- 2) **długookresowe** – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Migracje na pobyt stały to migracje zagraniczne lub wewnętrzne, związane z osiedleniem się na stałe, tzw. migracje definitywne (w świetle polskiego prawa: imigracja to dokonanie zameldowania na pobyt stały, zaś emigracja – dokonanie wymeldowania z pobytu stałego w Polsce).

Migracje czasowe to migracje związane z pobytem czasowym trwającym dłużej niż 3 miesiące. W szerszym ujęciu terminem tym można objąć wszystkie migracje o charakterze niedefinitywnym, tzn. nie na osiedlenie, a zatem według podziału zalecanego przez ONZ – migracje długookresowe i krótkookresowe.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę, a w przypadku migracji wewnętrznych – przemieszczająca się poza granice jednostki administracyjnej, na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju, a w przypadku migracji wewnętrznych – przybyła z innej jednostki administracyjnej na pobyt stały lub czasowy.

Strumienie migracyjne to liczba migrantów wyjeżdżających z kraju (z danej jednostki administracyjnej) lub przyjeżdżających do kraju (do danej jednostki administracyjnej) w ciągu pewnego okresu.

Napływ migracyjny to liczba osób przybyłych do kraju w danym okresie.

Odpływ migracyjny to liczba osób, które opuściły kraj w danym okresie.

Saldo migracji to różnica między napływem i odpływem migracyjnym.

Zasoby imigracyjne to liczba imigrantów w kraju (w danej jednostce administracyjnej) w danym momencie czasu.

Klasyfikacje i grupowania wykorzystywane w zakresie ludności w NSP 2011

- 1) Grupowania i klasyfikacje, określone w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1201/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 763/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów.
- 2) *The International Standard Classification of Education (ISCED – UOE, 1997).*
- 3) *International Standard ISO 3166–1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166–1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006)*
International Standard ISO 3166–1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166–1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).

1.2. Metody zastosowane w opracowaniu spisu

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące jakości wyników w spisie pełnym oraz w badaniu reprezentacyjnym zostały przedstawione w publikacji GUS „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”.³

³ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoeczna-nsp-2011,14,1.html>

W publikacji tej zawarto również opis sposobu łączenia danych pozyskanych z różnych źródeł, schematu losowania próby w badaniu reprezentacyjnym, uogólniania wyników badania reprezentacyjnego oraz obszernie omówiono precyzję estymacji wartości globalnych, której przykładową interpretację podajemy poniżej. Do oceny jakości wyników badania reprezentacyjnego wyznacza się tzw. wskaźniki precyzji estymacji.

Przykładowa interpretacja wskaźnika precyzji dla wartości globalnej – oszacowanej na podstawie badania reprezentacyjnego liczby imigrantów przebywających w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy z obywatelstwem niepolskim. Wskaźnik $CV=2,11\%$ oznacza, że prawdziwa wartość estymowanego parametru wynosi 30492 ± 1261 .

Wskaźnik CV można wykorzystywać także do wyznaczania przedziału ufności, który z określonym prawdopodobieństwem (tzw. poziomem ufności, np. 95%) pokrywa prawdziwą wartość estymowanego parametru. Na przykład dla poziomu ufności 95% granice takiego przedziału mają postać: $Y \pm 1,96 * \hat{Y} * CV/100$. Jeżeli oszacowana liczba wynosiła 30492, a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=2,11\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 29231–31753 obejmuje prawdziwą liczbę takich osób.

Kolejny przykład. Wskaźnik precyzji dla tej samej zmiennej, tj. liczby imigrantów przebywających w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy z obywatelstwem niepolskim w woj. śląskim wynosił 7,43%. Jeżeli oszacowana liczba imigrantów przebywających w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy z obywatelstwem niepolskim w woj. śląskim wynosiła 2104 osoby, a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=7,43\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 1798–2410 pokrywa prawdziwą liczbę takich osób.

Wyliczenia te wskazują, że dla rzadkich zdarzeń (mniejszych liczebności), wynikających z dużego rozproszenia jednostek lub z nierównomiernego rozkładu zmiennych – wartości globalne tych zmiennych szacowane na podstawie wyników badania reprezentacyjnego – są obciążone większym błędem losowym.

Dlatego w odniesieniu do całego kraju, gdzie oszacowana na podstawie badania reprezentacyjnego liczebność omawianej kategorii imigrantów wyniosła przeszło 30 tys., ustalony przedział ufności kształtował się na poziomie $\pm 4,1\%$, zaś dla woj. śląskiego, gdzie analogiczna liczebność zaledwie przekroczyła 2 tys., przedział ufności to już $\pm 14,6\%$.

1.3. Metodologia badania migracji wewnętrznych w NSP 2011

W spisie w 2011 r. – podobnie jak w 2002 r. – podjęto badanie migracji wewnętrznych, czyli migracji, kiedy poprzednie i aktualne miejsce zamieszkania osoby znajdowało się na terenie kraju. Główne pytanie filtrujące, pozwalające na wyodrębnienie osób migrujących znalazło się zarówno na formularzu „krótkim” stosowanym w badaniu pełnym jak i „długim” – stosowanym w badaniu reprezentacyjnym. Pytanie to było sformułowane następująco:

„Czy w miejscowości aktualnego zamieszkania mieszka Pan(i) od urodzenia (tzn. nieprzerwanie lub przerwy w zamieszkanu nie przekraczały 1 roku)?”

Osoby, które migrowały pytano o okres, w którym zamieszkały w miejscowości aktualnego zamieszkania. Migracje w latach 2002–2011 były przedmiotem szczególnego zainteresowania – osoby, które migrowały w tym okresie pytano o rok przybycia/powrotu do miejscowości aktualnego zamieszkania, miejsce poprzedniego pobytu i przyczynę migracji.

Pytania te pozwalały opisać jedną – ostatnią – migrację danej osoby. W związku z tym, że wiele osób wielokrotnie zmienia w ciągu swojego życia miejscowość zamieszkania gromadzono również informację o liczbie miejscowości na terenie kraju, w których mieszkała dana osoba przez co najmniej rok. Należy zaznaczyć, że liczba ta w powiązaniu z liczbą migrantów nie określa liczby wszystkich przemieszczeń wewnętrznych, ponieważ osoba mogła wiele razy migrować, ale np. pomiędzy tylko dwoma miejscowościami.

Przy interpretacji prezentowanych danych należy zatem mieć na uwadze, że dotyczą one liczby osób, które przynajmniej raz w życiu zmieniały miejsce zamieszkania. Dane o migracjach w latach 2002–2011 obejmują więc liczbę osób, które przynajmniej raz – w tym okresie – migrowały, a nie liczbę wszystkich faktów migracji jakie miały miejsce w tych latach.

Dane te nie są zatem w pełni porównywalne z danymi wynikającymi ze statystyki bieżącej. Liczba migracji wynikająca ze statystyki bieżącej, opartej na statystyce zameldowań na pobyt stały, uwzględnia wszystkie zameldowania na pobyt stały dokonane w danym roku, (niekiedy jedna osoba dokonuje takiego zameldowania kilka razy w ciągu roku) – dotyczy zatem faktów migracji, nie zaś liczby osób migrujących w danym roku. W statystyce bieżącej nie uwzględnia się również kryterium dotyczącego okresu przebywania w danej miejscowości, w spisie uwzględniano zmiany miejsca zamieszkania, jeśli w poprzedniej miejscowości osoba przebywała co najmniej rok. Dodatkowa różnica polega na tym,

że statystyka bieżąca ujmuje zarejestrowane fakty zmiany gminy zamieszkania (włączając przemieszczenia pomiędzy częścią miejską i wiejską w gminach miejsko-wiejskich), w spisie natomiast badano zmiany miejscowości zamieszkania.

W wyniku odpowiedzi na przytoczone powyżej pytanie wyodrębniono **ludność zamieszkałą od urodzenia** (nazywaną niekiedy ludnością zasiedziałą) oraz **ludność przybyłą** (na pobyt stały lub czasowy). Osoby, które w momencie spisu przebywały czasowo za granicą co najmniej 12 miesięcy wyłączone z obu kategorii, dane o tych osobach są prezentowane w tabelach odrębnie. Ludność przebywająca za granicą do 1 roku została włączona do ludności zamieszkałej od urodzenia (jeśli przed wyjazdem za granicę nie migrowała) lub do ludności przybyłej (jeśli wcześniej – przed wyjazdem za granicę – migrowała). Z powodu nieobecności tych osób w czasie spisu dla znacznej ich części okres zamieszkania w miejscowości spisania nie został ustalony.

Ludność zamieszkała od urodzenia to ludność, która od urodzenia nie opuszczała miejscowości aktualnego zamieszkania, lub opuszczała ją, ale na okres krótszy niż rok. Przyjęto kryterium 1 roku, ponieważ osoba mieszkająca w innej miejscowości przez okres co najmniej 1 roku była rezydentem tej miejscowości.

W spisie 2011 nie uwzględniano przerw w zamieszkiwaniu (bez względu na okres ich trwania) spowodowanych:

- 1) odbywaniem zasadniczej służby wojskowej,
- 2) przebywaniem w zakładach karnych (aresztach śledczych, zakładach poprawczych),
- 3) przebywaniem w innych miejscach z powodu działań wojennych, udziału w misjach wojskowych.

Do **ludności przybyłej** zaliczono ludność, która przybyła oraz tę, która powróciła do miejscowości aktualnego zamieszkania, po co najmniej rocznym pobycie poza tą miejscowością (w innej miejscowości w kraju lub za granicą) – pod warunkiem, że pobyt ten nie był spowodowany jedną z przyczyn wymienionych wcześniej. Jako datę przybycia przyjęto w tym przypadku rok powrotu do danej miejscowości. Ludność przybyła często nazywana jest ludnością napływową lub mobilną.

W NSP 2011 badano również charakter zamieszkania w danej miejscowości (pobyt stały, pobyt czasowy). Osoby przebywające czasowo pytano o czas i przyczynę czasowego przebywania oraz miejsce stałego zamieszkania.

Badano także plany migracyjne mieszkańców Polski, a osoby zamierzające zmienić miejsce zamieszkania pytano o czas i przyczynę planowanej migracji.

Dane prezentowane w niniejszej publikacji pochodzą z badania reprezentacyjnego, prowadzonego w gospodarstwach domowych, które w skali kraju obejmowało ok. 20% mieszkań. Wyniki tego badania zostały uogólnione na populację zamieszkałą w mieszkaniach. Wyniki te zostały uzupełnione danymi o migracjach osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych, które zostały pobrane – o ile były dostępne – z rejestrów administracyjnych, głównie rejestru PESEL i gminnych zbiorów meldunkowych.

Jak zaznaczono wcześniej w 2011 r. badano zmianę miejscowości zamieszkania – osoba, która zmieniała miejscowość w ramach tej samej gminy wiejskiej lub części wiejskiej gminy miejsko-wiejskiej również została zaliczona do migrantów. W NSP 2002 natomiast za migrację uważano zmianę gminy zamieszkania – łącznie ze zmianami w ramach gminy miejsko-wiejskiej, jeśli migracja odbywała się między częścią miejską a wiejską tej gminy lub odwrotnie. Uzyskane dane w obu spisach nie są zatem w pełni porównywalne.

Miasta podzielone na delegatury/dzielnice były traktowane w spisie jako miejscowość. Jednakże część osób za migrację uznała również zmianę delegatury lub dzielnicy, dlatego dane o ludności przybyłej w latach 2002–2011 zawierają niewielką część migracji „międzydzielnicowych”.

1.4. Metodologia badania zagranicznych migracji czasowych w NSP 2011

Podobnie jak w 2002 r., w spisie w 2011 r. podjęto badanie zagranicznych migracji na pobyt czasowy – imigracji i emigracji, mimo iż rekomendacje międzynarodowe EKG ONZ i Eurostatu do tego nie zobowiązywały. Według rekomendacji, w spisie obowiązkowo należało badać kraj urodzenia i obywatelstwa, fakt przebywania kiedykolwiek za granicą, co oznaczało konieczność ustalenia, czy osoba była kiedykolwiek rezydentem innego kraju, miejsce poprzedniego zamieszkania migrantów oraz datę przybycia do aktualnego miejsca zamieszkania.

W polskim spisie migracje badano znacznie szerzej, w szczególności wobec znacznego wzrostu liczby wyjazdów za granicę na pobyt czasowy po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej i dużego zapotrzebowania na badanie tego aspektu migracji.

Terminu „imigracja na pobyt czasowy” używa się w przypadkach, kiedy osoba przybyła z zagranicy, ale nie uzyskała prawa pobytu stałego w Polsce, czyli możliwości zameldowania się na stałe w Polsce; zakłada się wtedy, że jest to pobyt czasowy. Od momentu zameldowania się imigranta na pobyt stały w Polsce jest on wliczany do ludności Polski. Podobnie terminu „emigracja na pobyt czasowy” używa się wówczas, gdy osoba przebywa

za granicą zachowując jednocześnie stałe zameldowanie w Polsce – istnieje zatem domniemanie, że wyjazd ten nie jest definitywny. Od momentu wymeldowania z pobytu stałego w Polsce w związku z wyjazdem na stałe za granicę osoba nie jest już zaliczana do ludności Polski.

W NSP 2011 badano zagraniczne migracje czasowe przyjmując za kryterium długości pobytu w Polsce (dla imigracji) i za granicą (dla emigracji) okres powyżej 3 miesięcy, w 2002 r. przyjmowano okres 2 miesięcy.

Prezentowane w niniejszej publikacji dane pochodzą z prowadzonego w ramach spisu badania reprezentacyjnego, które w skali kraju obejmowało ok. 20% mieszkań. Wyniki tego badania zostały uogólnione na populację zamieszkałą w mieszkaniach. Badaniem tym nie były objęte osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz bezdomni, zatem osoby te zostały dołączone (o ile nie były imigrantami czasowymi) do liczby ludności Polski.

Dane dotyczące imigrantów prezentowane w niniejszej publikacji obejmują uogólnione dane o imigrantach pochodzące z badania reprezentacyjnego oraz imigrantów przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania. O drugiej grupie, zebrano jedynie podstawowe dane, osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania nie odpowiadały na pytania zawarte w „długim” formularzu spisowym, zatem nie zebrano dla nich informacji o wykształceniu, stanie cywilnym (jeśli takiej informacji nie było w źródłach administracyjnych), przyczynach przyjazdu do Polski, znajomości języka polskiego, statusu na rynku pracy, źródle utrzymania, liczbie posiadanych obywatelstw, planach wyjazdu z Polski itp. i jest to źródłem wielu braków danych występujących w charakterystyce ogółu imigrantów.

Jednocześnie ustalono liczbę imigrantów wynikającą z badania pełnego, która obejmowała liczbę imigrantów zbadanych z spisie reprezentacyjnym (bez uogólnienia danych), liczbę imigrantów zidentyfikowanych na podstawie formularza „krótkiego”, który miała prawo wypełnić każda osoba przebywająca na terytorium Polski, imigrantów przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz liczbę imigrantów wyodrębnionych spośród osób, dla których dane pobierano z rejestrów administracyjnych (PESEL i gminnych zbiorów meldunkowych), czyli osób przybyłych z zagranicy, zameldowanych w Polsce na pobyt czasowy.

Uzyskana liczba imigrantów tylko nieznacznie różni się od liczby pochodzącej z badania reprezentacyjnego, zatem – ze względu na dużo bogatszą charakterystykę imigracji uzyskaną z tego badania – zdecydowano o prezentacji danych zgromadzonych na podstawie

formularza „długiego”, uzupełnionych danymi o imigrantach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Braki informacji o kraju poprzedniego zamieszkania (zwłaszcza dla osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania) – jako bardzo istotny element charakterystyki migrantów – zostały wyeliminowane poprzez imputację, z wykorzystaniem struktur ustalonych wśród imigrantów o znanym kraju pochodzenia i z uwzględnieniem zróżnicowania tych struktur zaobserwowanych w poszczególnych województwach.

Dane dotyczące emigrantów prezentowane w niniejszej publikacji również pochodzą z badania reprezentacyjnego tj. badania z wykorzystaniem formularza „długiego”. Informacje te pozyskano trzema sposobami, przy czym od sposobu pozyskania danych zależała liczba pozyskanych cech charakteryzujących emigranta.

Pierwsza grupa emigrantów to osoby przebywające czasowo za granicą, których mieszkańcy wylosowanych mieszkań uznali za członków swoich gospodarstw i odpowiedzieli na pytania formularza spisowego dotyczące tych osób. O tych emigrantach zebrano najwięcej informacji.

Druga grupa emigrantów, to osoby, o których w wylosowanych mieszkaniach powiedziano, że nie mieszkają – przebywają za granicą. O tych osobach pozyskano z założenia jedynie informację o płci, wieku, miejscu zamieszkania przed wyjazdem, kraju przebywania i okresie nieobecności (do 1 roku, rok lub dłużej). Dodatkowo, z rejestrów pozyskano dla nich informacje o stanie cywilnym prawnym, kraju urodzenia i obywatelstwa. Wskazówki metodologiczne dla rachmistrzów pozwalały wybrać taki skrócony sposób spisania dla osoby, która nie mieszkała pod danym adresem i nie zamierzała pod ten adres powrócić lub w przypadku, gdy mieszkańcy nie byli w stanie odpowiedzieć na pytania z formularza spisowego dotyczące tej osoby.

Trzecia grupa emigrantów to osoby zameldowane w tych mieszkaniach, które w czasie spisu były zamknięte i rachmistrz uzyskał informację, że wszyscy mieszkańcy przebywają za granicą. Informacja taka została zanotowana jako przyczyna nieprzeprowadzenia wywiadu. Dla tych osób nie pozyskano informacji o kraju przebywania, ani o okresie nieobecności.

O osobach z drugiej i trzeciej grupy nie pozyskiwano informacji wymaganych przez formularz spisowy, zatem w tablicach dla tych osób – poza informacjami m.in. o płci, wieku, stanie cywilnym prawnym, kraju urodzenia i obywatelstwa, które pozyskano z rejestrów – występują braki danych.

Dla prawie 1/3 emigrantów nie pozyskano informacji o kraju przebywania. Prezentowane dane uwzględniają imputację nieustalonego kraju przebywania: dla osób

z grupy pierwszej – według struktury krajów, które wystąpiły w tej grupie, dla osób z grupy drugiej i trzeciej – według struktury występującej w grupie drugiej. Przy imputacji krajów uwzględniano wojewódzkie zróżnicowanie uzyskanych struktur. Zgromadzone w ramach badania reprezentacyjnego (próba 20%) dane zostały uogólnione na całą populację.

Należy zaznaczyć, że zarejestrowane emigracje czasowe (wyjazd czasowy zgłoszony w gminie) stanowiły tylko około 3% wszystkich emigracji, o których pozyskano informacje w czasie spisu. Podobny wskaźnik odnotowano w 2002 r. Wielkość tego wskaźnika oznacza, że rejestry administracyjne nie mogą być traktowane jako bezpośrednie źródło danych o emigracji, ale jednocześnie analiza pochodzących z nich danych pozwala śledzić trend i kierunki emigracji.

W spisie ustalono również liczbę emigrantów wynikającą z badania pełnego, w którym mogła wziąć udział każda osoba mieszkająca na terytorium Polski oraz stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą. Są to zatem dane zebrane w badaniu reprezentacyjnym (nieuogólnione), dane od osób, które wypełniły formularz „krótki” w drodze samospisu, bądź informacje z zakresu tego formularza zebrane poprzez rachmistrzów spisowych.

Dla osób, które nie były zameldowane w mieszkaniach wylosowanych do badania reprezentacyjnego, ani nie spisały się na formularzu „krótkim” pozyskano informacje z rejestru PESEL i gminnych zbiorów meldunkowych – o ile dane takie były w tych rejestrach dostępne (tzn. o ile osoba zgłosiła swój wyjazd za granicę w organach ewidencji gminy zamieszkania przed wyjazdem).

Należy zaznaczyć, że formularz „krótki” wypełniło ponad 125 tys. Polaków przebywających czasowo (powyżej 3 miesięcy) za granicą. Oczywiście nie wszyscy emigranci wzięli udział w polskim spisie, ponieważ np. nie interesowały się nim, nie miały odpowiedniej informacji, lub uważały, że spis przeprowadzany w Polsce ich nie dotyczy. Powodów tych było na pewno znacznie więcej. Warto podkreślić, że odsetek osób mieszkających na terenie Polski, które wypełniły formularz „krótki” również nie był znaczący (ogólnie z metody internetowej spisania skorzystało ok. 10% ludności podlegającej spisowi). Uzyskane liczby są zatem znacznie mniejsze niż wyniki z uogólnionych danych pochodzących z badania reprezentacyjnego i nie odzwierciedlają rzeczywistej skali emigracji. Ponadto dane te nie pozwalają na tak szeroką charakterystykę emigracji jak badanie reprezentacyjne, zatem zdecydowano o prezentacji danych z badania reprezentacyjnego.

KOMENTARZ ANALITYCZNY

Ludność według okresu zamieszkiwania

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy administracyjnej podstawowej jednostki terytorialnej. Migracją jest zatem zmiana gminy zamieszkania lub w przypadku gminy miejsko-wiejskiej przemieszczanie się z terenów miejskich do wiejskich tej gminy lub odwrotnie. Migracją jest także zmiana kraju zamieszkania.

Wyniki spisu ludności z 2011 r. w województwie warmińsko-mazurskim wykazały, że nieco ponad 49% ludności mieszkało od urodzenia w miejscowości aktualnego zamieszkania (według spisu z 2002 r. około 51%). Oznacza to, że 716,2 tys. osób nie opuszczało miejscowości urodzenia na okres dłuższy niż rok. Wśród nich 53,1% stanowili mężczyźni.

Ludność mobilna województwa stanowiła 44,1% ogółu mieszkańców (640,8 tys.). W latach 2002–2011 przybyło lub powróciło do miejscowości aktualnego zamieszkania 9,7% ludności.

Podobnie jak w kraju w regionie dominowały migracje wewnętrzne. Dla blisko 96% ludności przybyłej w latach 2002–2011 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, a tylko dla 4,1% zagranicą.

Tabl. 1. Ludność według okresu zamieszkiwania, miejsca zamieszkania i płci

Wyszczególnienie	Ogółem ^a	Zamieszkała od urodzenia		Przybyła do miejsca aktualnego zamieszkania				Emigranci przebywający za granicą czasowo 1 rok lub dłużej
	w tys.	w % ogółem	w 2001 r. i wcześniej	w latach 2002–2011				
				razem	w tym z			
					kraju	zagranicy		
w tys.								
Ogółem	1452,1	716,2	49,3	500,2	140,6	134,8	5,8	84,5
mężczyźni	711,5	380,5	53,5	217,5	66,4	63,2	3,2	41,7
kobiety	740,7	335,8	45,3	282,6	74,2	71,8	2,6	42,8
Miasta	863,4	423,0	49,0	307,5	71,3	67,0	4,3	54,3
Wieś	588,8	293,2	49,8	192,7	69,3	67,8	1,5	30,2

a W dalszym podziale nie uwzględniono osób o nieustalonym okresie zamieszkania.

Nieco większą zasiedziałością charakteryzowali się mieszkańcy wsi niż miast – 49,8% ludności wiejskiej stwierdziło, że w miejscowości aktualnego zamieszkania mieszka od urodzenia, tak samo odpowiedziało 49,0% mieszkańców miast.

Udział emigrantów przebywających za granicą powyżej 12 miesięcy wyniósł 5,8%, a dla niespełna 1% mieszkańców nie ustalono od kiedy mieszkają za granicą.

Odsetek osób zamieszkałych od urodzenia w danej miejscowości w kraju jest związany z wiekiem. Najwyższy odnotowano dla osób w wieku 0–4 lata 89,9%, dla kolejnych grup wieku systematycznie malał, osiągając najniższą wartość dla osób powyżej 75 roku życia 11,1%. W młodszych grupach wieku przeważała więc ludność zamieszkała od urodzenia, w grupie osób w wieku 40 lat i więcej już ponad połowę stanowiła ludność napływowa.

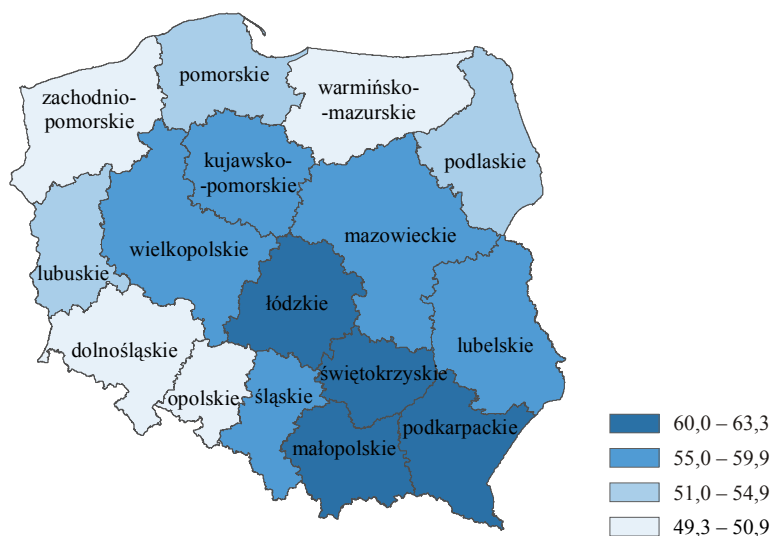
Tabl. 2. Ludność według okresu zamieszkiwania i grup wieku

Wyszczególnienie	Ogółem ^a	Zamieszkała od urodzenia	Przybyła do miejsca aktualnego zamieszkania				Emigranci przebywający za granicą czasowo 1 rok lub dłużej
			w 2001 r. i wcześniej	w latach 2002–2011			
				razem	w tym z		
					kraju	zagranicy	
w odsetkach							
Ogółem	100,0	49,3	34,4	9,7	9,3	0,4	5,8
mężczyźni	100,0	53,5	30,6	9,3	8,9	0,4	5,9
kobiety	100,0	45,3	38,2	10,0	9,7	0,4	5,8
w wieku:							
0–14 lat	100,0	84,9	1,6	9,0	8,5	0,5	4,3
15–24	100,0	73,8	8,9	11,4	11,2	0,2	5,3
25–34	100,0	50,0	15,0	20,3	19,4	0,9	13,8
35–44	100,0	42,9	37,3	10,6	10,1	0,5	8,2
45–59	100,0	36,6	53,9	4,8	4,6	0,2	3,6
60–74	100,0	19,6	74,6	4,1	4,0	0,2	1,2
75 lat i więcej .	100,0	11,1	83,8	4,2	4,1	0,1	0,6

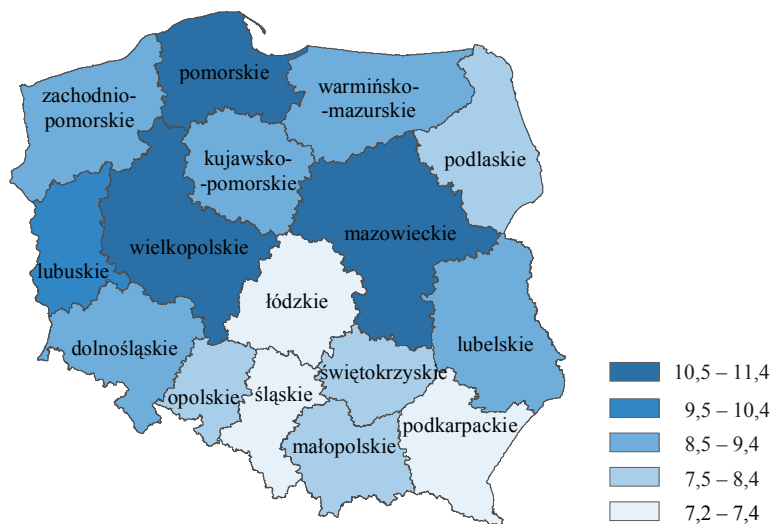
a W dalszym podziale nie uwzględniono osób o nieustalonym okresie zamieszkania i bez emigrantów przebywających za granicą 12 miesięcy i więcej.

Wyniki spisu ludności z 2011 r. wykazały, że w skali całego kraju mieszkańcy warmińsko-mazurskiego często zmieniali miejsce zamieszkania. W związku z tym pod względem mobilności ludności uplasowali się na drugiej pozycji w kraju (za zachodniopomorskim).

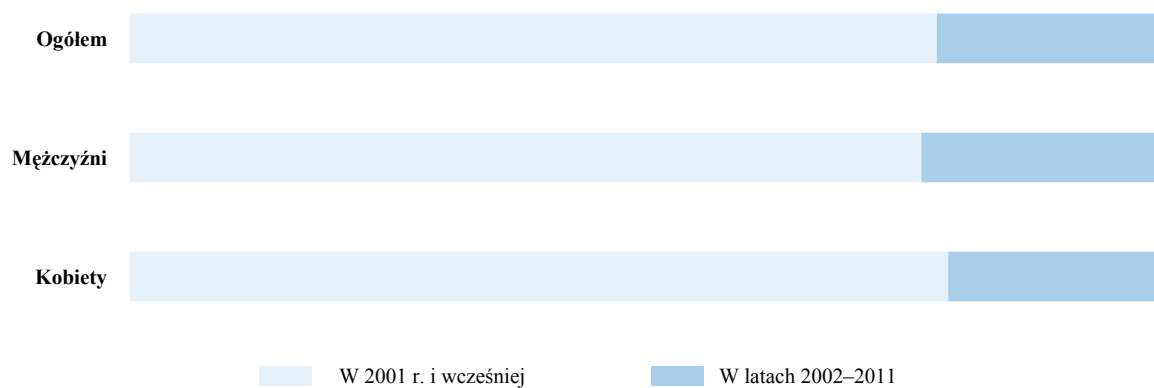
**Ludność zamieszkała od urodzenia w 2011 r.
w odsetkach ludności ogółem w województwie**

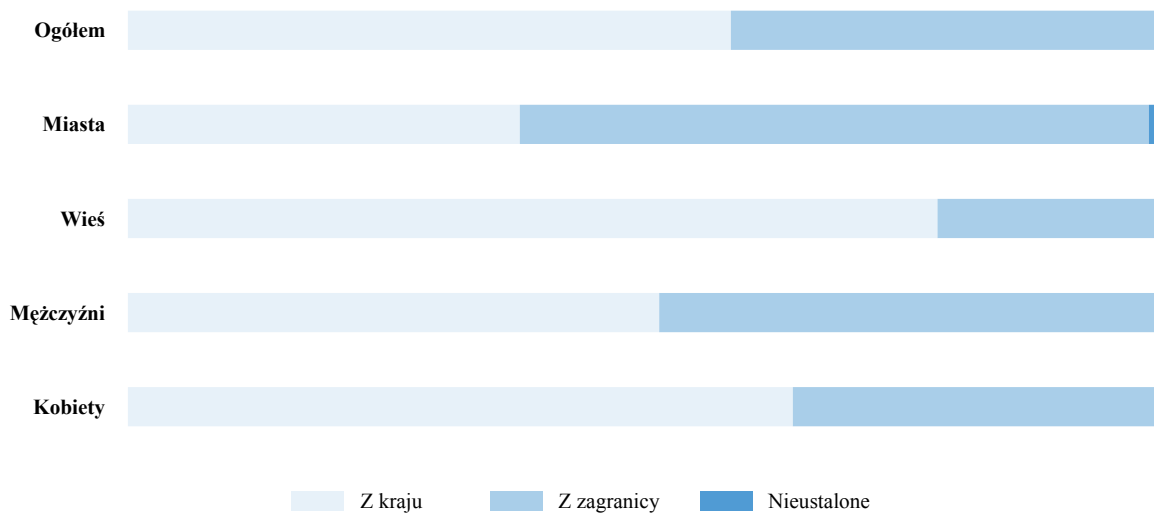
**Ludność przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju w 2011 r.
w odsetkach ludności ogółem w województwie**

Ludność według okresu zamieszkania oraz płci w 2011 r.

Ludność przybyła w latach 2002–2011 według miejsca obecnego zamieszkania i płci

MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI W LATACH 2002–2011

W spisie 2011 r. podobnie jak w spisie z 2002 r. badano tylko ostatnią migrację danej osoby, jednak w związku z tym, że każda osoba mogła zmieniać miejsce zamieszkania nawet kilka razy w badanym okresie, faktów migracji było zdecydowanie więcej.

W okresie międzyspisowym do miejscowości aktualnego zamieszkania przybyło lub powróciło (po nieobecności trwającej 1 rok lub dłużej) z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 134,8 tys. osób, co stanowiło 9,3% ogółu ludności województwa. Z tego 85,8% przybyło z innego miejsca w kraju, a 14,2% powróciło.

Tabl. 3. Migracje wewnętrzne według kierunków miasto-wieś i płci w latach 2002–2011

Wyszczególnienie	Napływ migracyjny								
	ogółem			do miast			na wieś		
	razem	z miast	ze wsi	razem	z miast	ze wsi	razem	z miast	ze wsi
	w tysiącach								
Ogółem	134,8	64,2	70,6	67,0	32,9	34,0	67,8	31,3	36,5
Mężczyźni	63,2	30,8	32,4	31,0	15,4	15,6	32,2	15,3	16,8
Kobiety	71,6	33,4	38,1	35,9	17,5	18,5	35,7	16,0	19,7
	w odsetkach								
Ogółem	100,0	47,7	52,3	49,7	24,4	25,3	50,3	23,2	27,1
Mężczyźni	100,0	48,7	51,3	49,1	24,4	24,7	50,9	24,3	26,6
Kobiety	100,0	46,7	53,3	50,2	24,4	25,8	49,8	22,3	27,5

W latach 2002–2011 w ramach migracji wewnętrznych najwięcej ludności przybyło do Olsztyna i powiatu olsztyńskiego – po 14,3% ludności napływowej oraz do powiatu ostródzkiego – 7,7%. Również z tych powiatów zanotowano największy odpływ ludności, który wyniósł odpowiednio 12,0%, 8,8% i 7,8%. Pod względem mobilności w migracjach wewnętrznych mieszkańcy warmińsko-mazurskiego uplasowali się na 6 pozycji w kraju.

Migracje wewnątrzwojewódzkie i międzywojewódzkie

W migracjach wewnętrznych jakie miały miejsce w latach 2002–2011 zdecydowanie przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie. Udział migracji wewnątrzwojewódzkich w napływie ogółem stanowił 78,1% wszystkich migracji wewnętrznych, natomiast migracji międzywojewódzkich – 21,9%.

Tabl. 4. Migracje wewnątrzwojewódzkie według kierunków migracji w latach 2002–2011

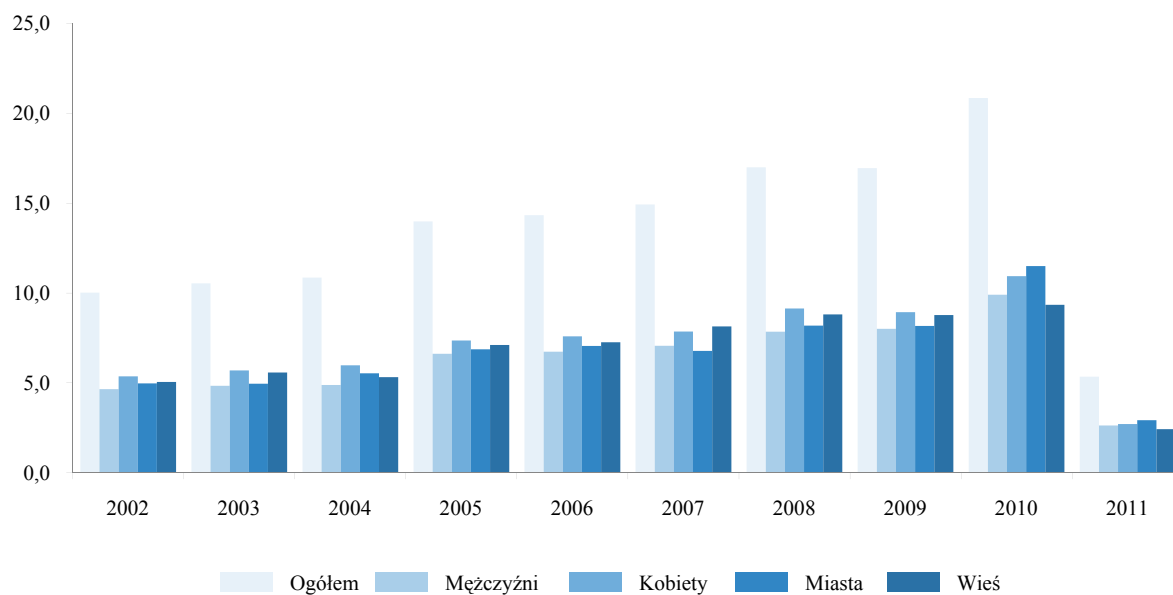
Wyszczególnienie	Ogółem	Kierunki migracji			
		ze wsi do miast	ze wsi na wieś	z miast do miast	z miast na wieś
		w tysiącach			
Ogółem	105,2	28,4	33,7	17,6	25,6
Mężczyźni	49,1	12,9	15,5	8,1	12,5
Kobiety	56,2	15,5	18,2	9,5	13,1
		w odsetkach			
Ogółem	100,0	27,0	32,0	16,7	24,3
Mężczyźni	100,0	26,4	31,6	16,5	25,5
Kobiety	100,0	27,5	32,4	16,9	23,2

Wśród migracji wewnątrzwojewódzkich podobnie jak w migracjach wewnętrznych dominował kierunek ze wsi na wieś. Natomiast najmniej osób przemieszczało się z miast do miast. Takie same tendencje zaobserwowano wśród migrujących mężczyzn, jak i kobiet.

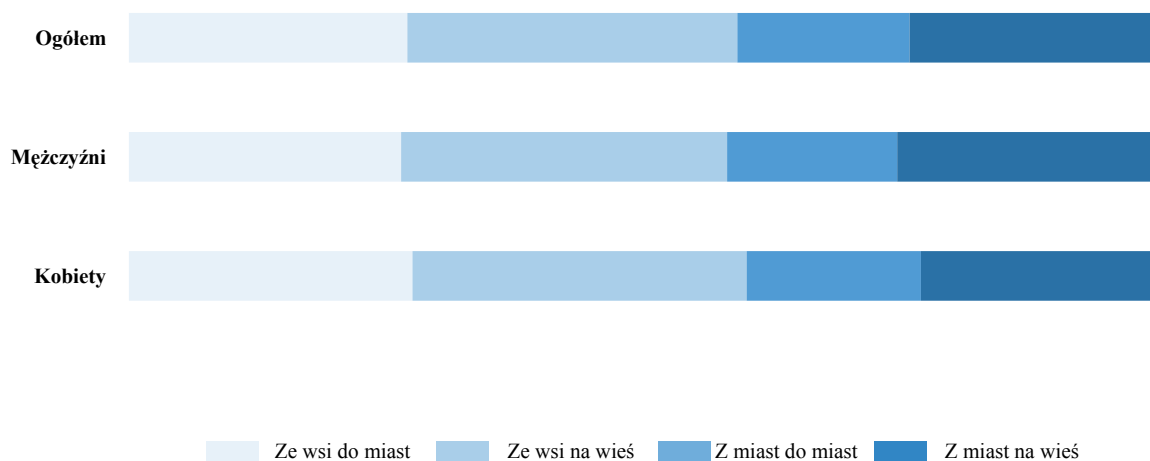
W ruchu międzywojewódzkim z analizy województw obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania wynika, że ludność w okresie międzypisowym najczęściej przemieszczała się między województwami sąsiadującymi. Najwięcej ludności przybyłej do województwa warmińsko-mazurskiego pochodziło z województwa mazowieckiego – 27,5%, pomorskiego – 17,3%, podlaskiego – 16,6% i kujawsko-pomorskiego – 9,4%. Na uwagę zasługuje również fakt, iż z województwa śląskiego przybyło 6,0% ludności.

Mieszkańcy warmińsko-mazurskiego także najczęściej przenosili się do wyżej wymienionych województw: do województwa mazowieckiego wyjechało 30,5% ludności odpływowej ogółem, do pomorskiego – 29,5%, podlaskiego – 9,1%, kujawsko-pomorskiego – 8,4%, a do śląskiego – 3,6%.

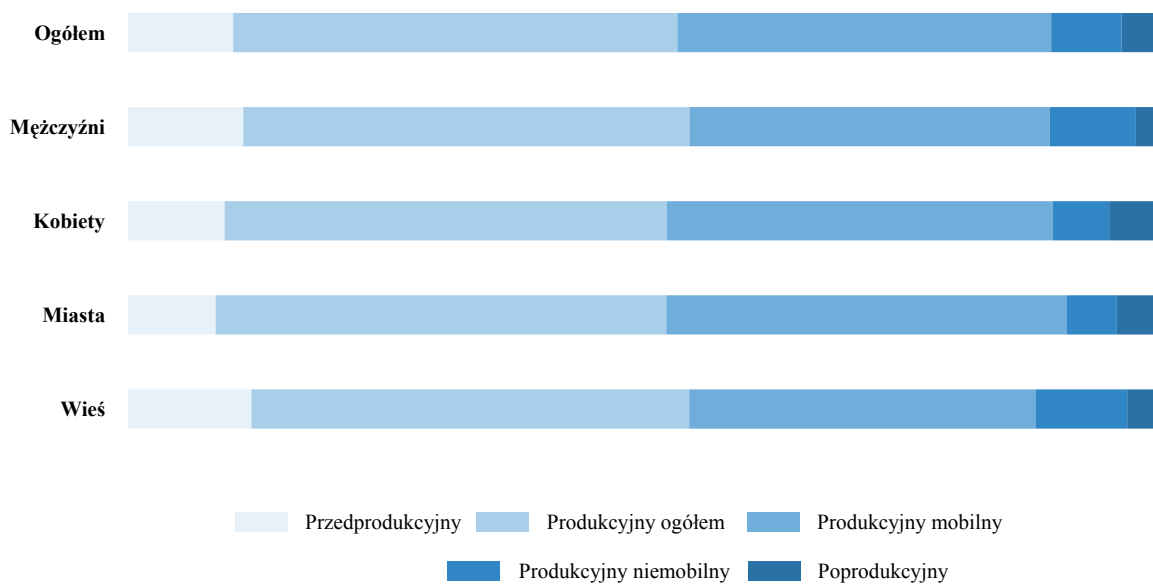
Ludność przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według roku przybycia, płci i miejsca zamieszkania

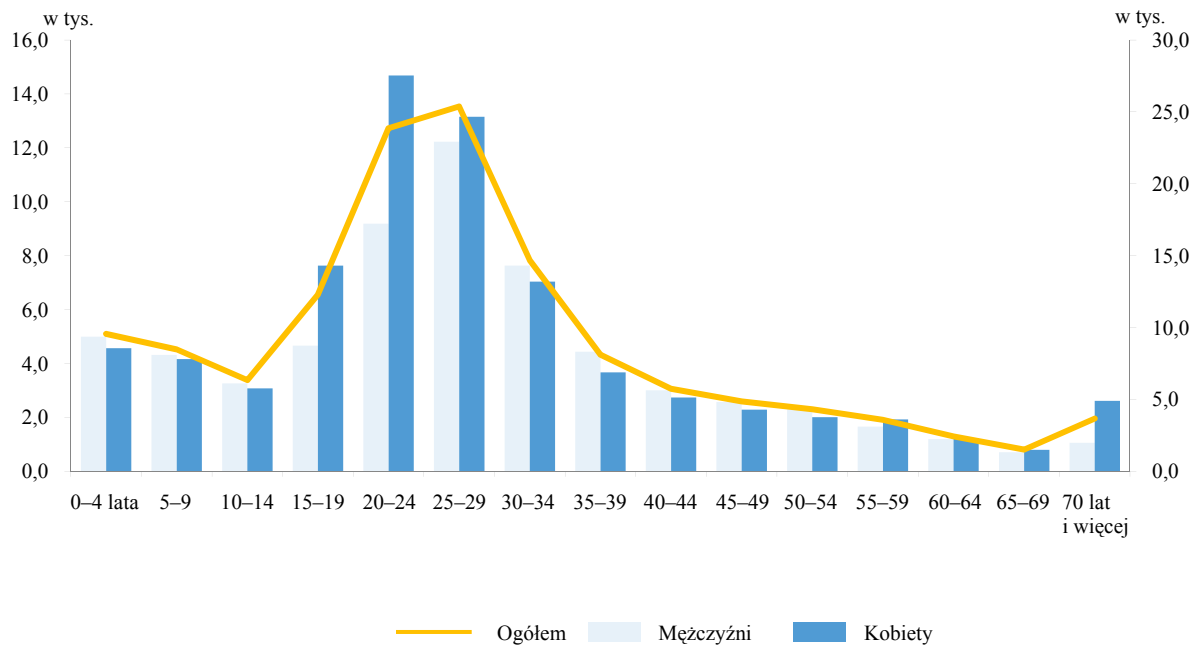
Kierunki migracji wewnątrzwojewódzkich w latach 2002–2011

Ludność przybyła z innego miejsca w kraju w latach 2002–2011 według płci, miejsca zamieszkania i wieku

Ludność przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i wieku w momencie migracji

Tabl. 5. Migracje wewnętrzne według kierunków miasto-wieś i płci w latach 2002–2011

Wyszczególnienie	Napływ migracyjny								
	ogółem			do miast			na wieś		
	razem	z miast	ze wsi	razem	z miast	ze wsi	razem	z miast	ze wsi
	w tysiącach								
Ogółem	29,5	21,1	8,5	21,0	15,3	5,6	8,6	5,7	2,8
Mężczyźni	14,2	10,2	4,0	10,0	7,3	2,6	4,2	2,8	1,3
Kobiety	15,4	10,9	4,5	11,0	8,0	3,0	4,4	2,9	1,5
	w odsetkach								
Ogółem	100,0	71,3	28,7	71,0	51,9	19,1	29,0	19,4	9,6
Mężczyźni	100,0	71,8	28,2	70,6	51,9	18,7	29,4	19,9	9,5
Kobiety	100,0	70,8	29,2	71,4	51,9	19,5	28,6	18,9	9,7

Spośród 29,5 tys. ludności napływowej w ramach migracji międzywojewódzkich najczęstsze były przemieszczenia z miast do miast, najmniej osób przenosiło się ze wsi na inne tereny wiejskie.

Struktura demograficzno-społeczna ludności przybyłej z innego miejsca w kraju

Wśród ludności napływowej w latach 2002–2011 przeważały kobiety, które stanowiły 53,1% wszystkich migrujących osób. Spośród ludności, która migrowała zdecydowaną większość, tj. ponad 75% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, w którym udział mężczyzn i kobiet kształtował się na zbliżonym poziomie. Udział migrującej ludności miejskiej w wieku produkcyjnym był wyższy niż migrującej ludności wiejskiej (odpowiednio 77,6% wobec 73,9%). Wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym udział mieszkańców wsi wyniósł 20,8%, a miast 15,1%.

Tabl. 6. Ludność przybyła do miejscowości obecnego miejsca zamieszkania w latach 2002–2011 według płci oraz grup wieku

Wyszczególnienie	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
	w odsetkach								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w wieku:									
przedprodukcyjnym	17,9	19,7	16,4	15,1	16,7	13,6	20,8	22,6	19,1
produkcyjnym ...	75,7	76,3	75,1	77,6	78,9	76,5	73,8	73,9	73,7
mobilnym	63,7	61,6	65,5	69,0	68,5	69,5	58,4	55,0	61,6
niemobilnym ...	12,0	14,7	9,6	8,6	10,4	7,1	15,4	18,9	12,2
poprodukcyjnym	6,4	4,0	8,5	7,3	4,4	9,8	5,4	3,5	7,1

Z analizy wieku w momencie migracji wynikało, że najczęściej migrowały osoby w wieku 25–29 lat (18,8%). W przypadku mężczyzn przeważały osoby w wieku 25–29 lat (19,3%), a wśród kobiet w wieku 20–24 lata (20,5%). Miejsce zamieszkania często zmieniają całe rodziny, stąd dość liczna była grupa migrujących dzieci w wieku 0–14 lat (18,1%).

Analiza danych o stanie cywilnym prawnym osób przybyłych w latach 2002–2011 oparta jest o stan cywilny w momencie spisu, ponieważ w spisie nie badano stanu cywilnego w momencie migracji.

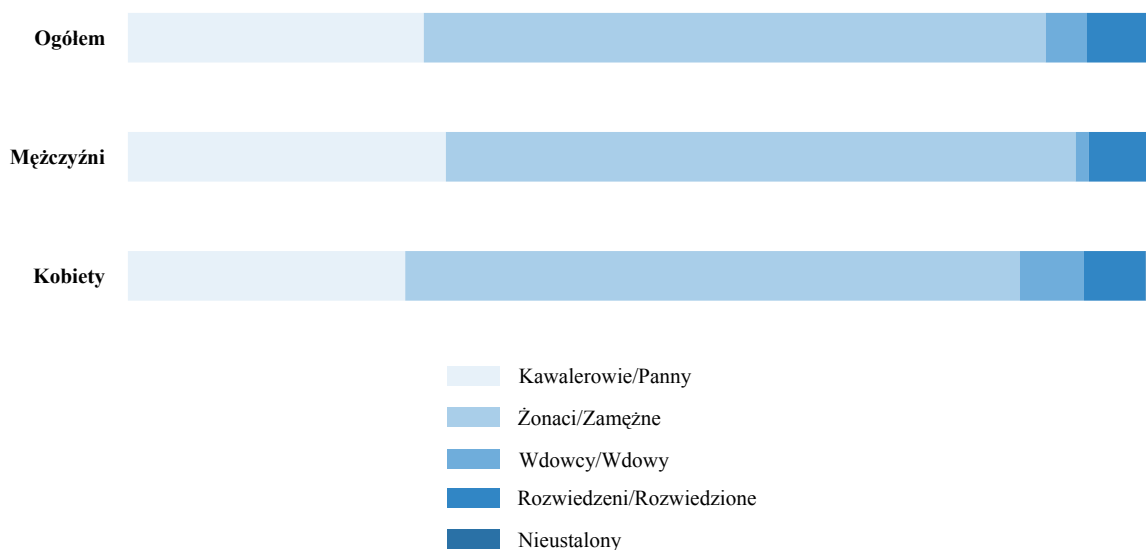
Liczba ludności w wieku 15 lat i więcej przybyłej do miejscowości obecnego zamieszkania w badanym okresie wyniosła 115,0 tys., tj. 85,3% wszystkich przybyłych. Najliczniejszą grupę wśród przybyłej ludności stanowiły osoby pozostające w związku małżeńskim – 60,3%. Drugą co do liczebności grupą byli kawalerowie i panny – 28,7%. Więcej kawalerów i panien odnotowano wśród osób przybyłych do miast niż osiedlających się na wsi, natomiast wśród osób, które przybyły na wieś zdecydowanie przeważali małżonkowie.

Tabl. 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i stanu cywilnego prawnego

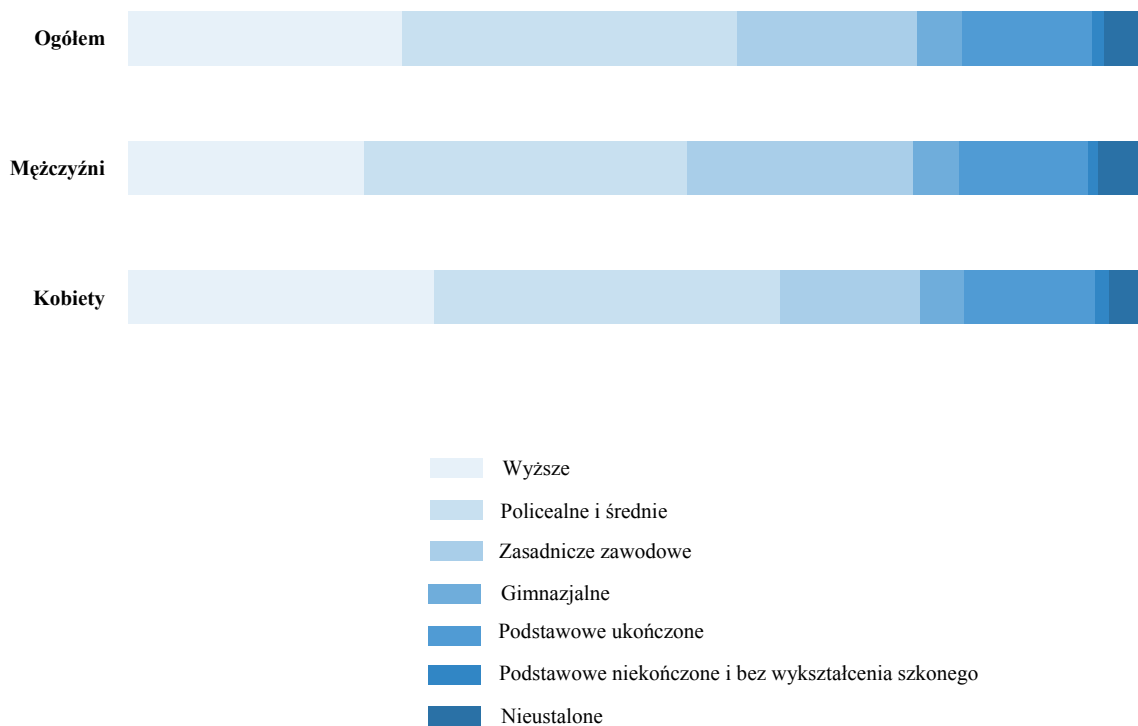
Wyszczególnienie	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
	w odsetkach								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
Kawalerowie, Panny	28,7	30,8	26,9	35,2	36,5	34,1	21,9	25,0	19,2
Żonaci, zamężne	60,3	61,0	59,6	52,2	54,9	49,9	68,7	67,4	69,9
Wdowcy, wdowy	4,0	1,3	6,2	4,6	1,3	7,4	3,3	1,4	5,0
Rozwiedzeni i rozwiedzione .	5,8	5,6	6,0	6,0	5,5	6,5	5,6	5,7	5,5

Podobnie jak w przypadku stanu cywilnego, dane o poziomie wykształcenia można analizować jedynie według stanu w momencie spisu (nie zebrano danych o poziomie wykształcenia w momencie migracji).

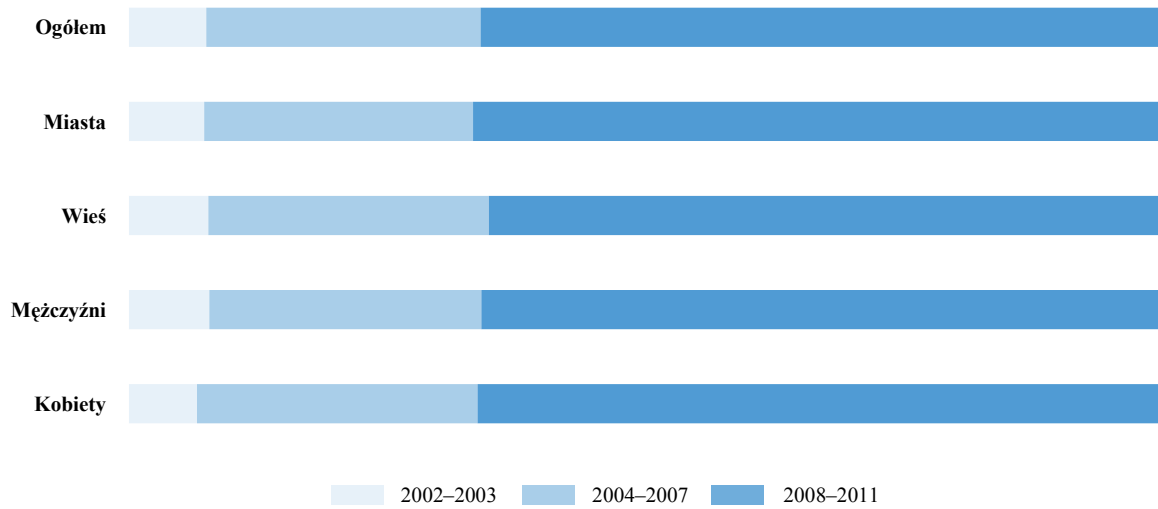
Ludność w wieku 15 lat i więcej przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według stanu cywilnego

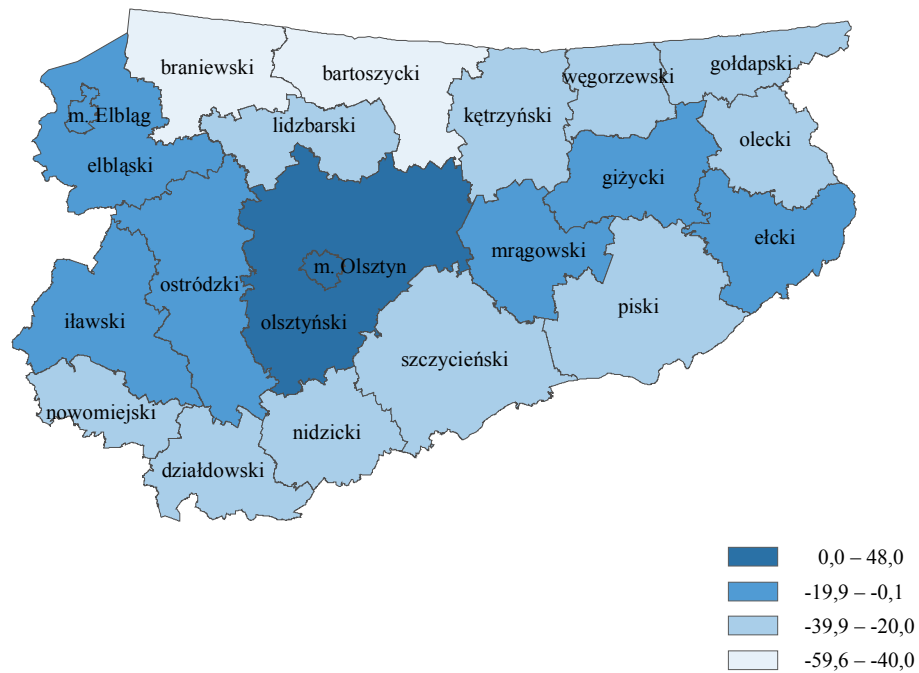
Ludność w wieku 13 lat i więcej przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według poziomu wykształcenia

Ludność przybyła z zagranicy w latach 2002–2011 według płci i okresu zamieszkiwania w 2011 r.

Migracje wewnętrzne ludności w latach 2002–2011 na 1000 ludności

Tabl. 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej przybyła w latach 2002–2011 z innego miejsca w kraju według płci i poziomu wykształcenia

Wyszczególnienie	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
w odsetkach									
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
Wyższe	26,8	23,1	30,0	32,4	27,7	36,3	21,1	18,4	23,4
Policealne	2,6	1,7	3,4	2,8	2,0	3,5	2,4	1,4	3,3
Średnie	30,3	30,2	30,5	31,8	33,4	30,4	28,9	26,9	30,6
zawodowe	16,6	18,4	15,0	16,1	19,2	13,4	17,1	17,6	16,7
ogólnokształcące	13,7	11,7	15,5	15,7	14,2	17,0	11,7	9,3	13,9
Zasadnicze									
zawodowe	17,6	22,1	13,7	12,8	16,6	9,6	22,6	27,6	18,1
Gimnazjalne	4,4	4,5	4,3	3,4	3,7	3,1	5,4	5,4	5,5
Podstawowe	12,8	12,7	12,9	9,5	8,8	10,0	16,3	16,7	16,0

Wśród ludności w wieku 13 lat i więcej przybyłej do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju w ostatnim okresie międzypisowym najliczniejszą grupę (30,3%) stanowiły osoby z wykształceniem średnim (z przewagą średniego zawodowego). W następnej kolejności były to osoby z wykształceniem wyższym (26,8%) i zasadniczym zawodowym (17,6%).

Blisko 70% ludności przybyłej do miast posiadało wykształcenie co najmniej średnie, zaś wśród przybyłych na wieś 52,4%. Odsetek kobiet w tej grupie wykształcenia wyniósł 63,9%, a mężczyzn 55,0%.

MIGRACJE ZAGRANICZNE

Migracje zagraniczne to przyjazdy do kraju (imigracja) lub wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- 1) **krótkookresowe** – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- 2) **długookresowe** – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Otwarcie unijnych rynków pracy w 2004 r. oraz wprowadzanie możliwości swobodnego przepływu osób, wpłynęło na wzrost ruchu migracyjnego, a szczególnie emigracji. Kierunki emigracji zagranicznych od przystąpienia Polski do UE związane były przede wszystkim z otwieraniem przez kraje członkowskie rynków pracy dla obywateli polskich.

Ludność przybyła w latach 2002–2011 z zagranicy

Prezentowane w tym dziale liczby dotyczą osób, które przybyły z zagranicy na pobyt stały, tj. imigrantów którzy otrzymali prawo stałego pobytu (osiedlenia się) w Polsce oraz mieszkańców Polski, którzy przebywali za granicą czasowo 12 miesięcy i dłużej, a w latach 2002–2011 powrócili do miejscowości aktualnego zamieszkania na pobyt stały lub czasowy.

Spośród 14,6 tys. osób, które dokonały zmiany miejsca zamieszkania w omawianym okresie 5,8 tys. to osoby, które przybyły lub powróciły do województwa z zagranicy. W tej grupie migrantów większość (59,8%) stanowili mieszkańcy, którzy powrócili z zagranicy.

W okresie dzielącym spisy ludności nasilenie przyjazdów z zagranicy (powrotów Polaków oraz osiedlenia się cudzoziemców) było zróżnicowane, jednak najwięcej osób przybyło w okresie 2008–2011 – 65,9%.

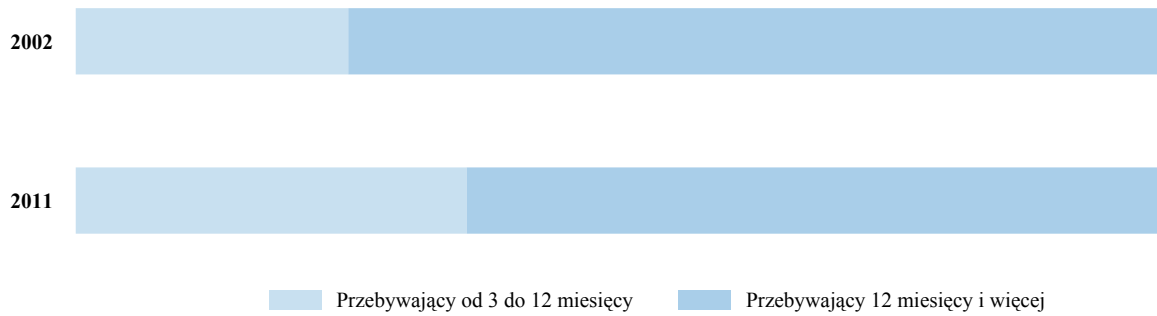
Odwrotnie niż w przypadku migracji wewnętrznych, wśród ogólnej liczby osób przybyłych z zagranicy, przeważali mężczyźni – stanowili oni blisko 55% imigrantów, którzy przyjechali w latach 2002–2011. Zdecydowana większość tych osób osiedliła się w miastach – 75%, podobny był udział ludności, która nie przekroczyła 40 roku życia.

Imigranci przebywający w Polsce czasowo

(wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego w ramach NSP 2011)

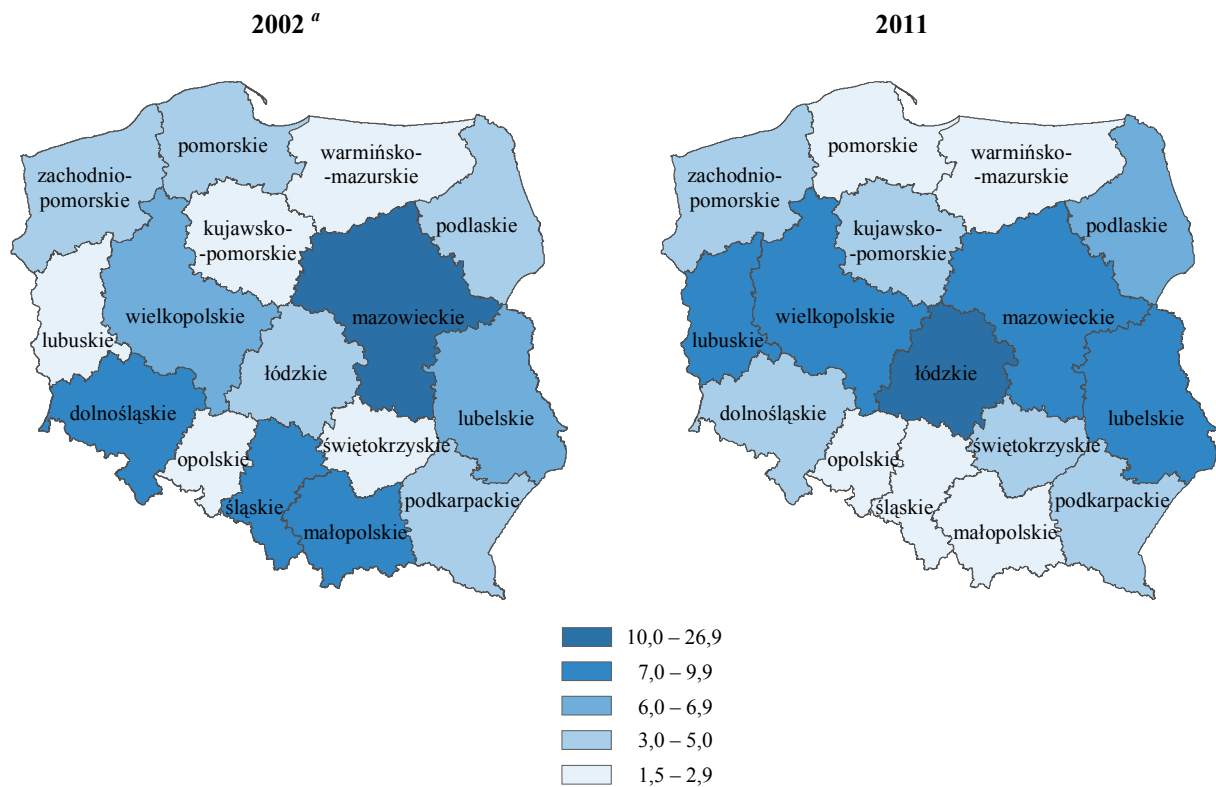
Imigranci przebywający czasowo powyżej 3 miesięcy na terenie województwa, a mieszkający na stałe za granicą według danych ze spisu ludności 2011 stanowili 0,8 tys. osób. Około 0,5 tys., tj. 64,0% osób to emigranci długookresowi, dla których okres przebywania wynosił 12 miesięcy i więcej. Imigranci przybyli do warmińsko-mazurskiego stanowili 2,0% imigrantów spisanych w kraju, co uplasowało województwo na przedostatniej pozycji.

Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według okresu przebywania w 2002^a i 2011 r.

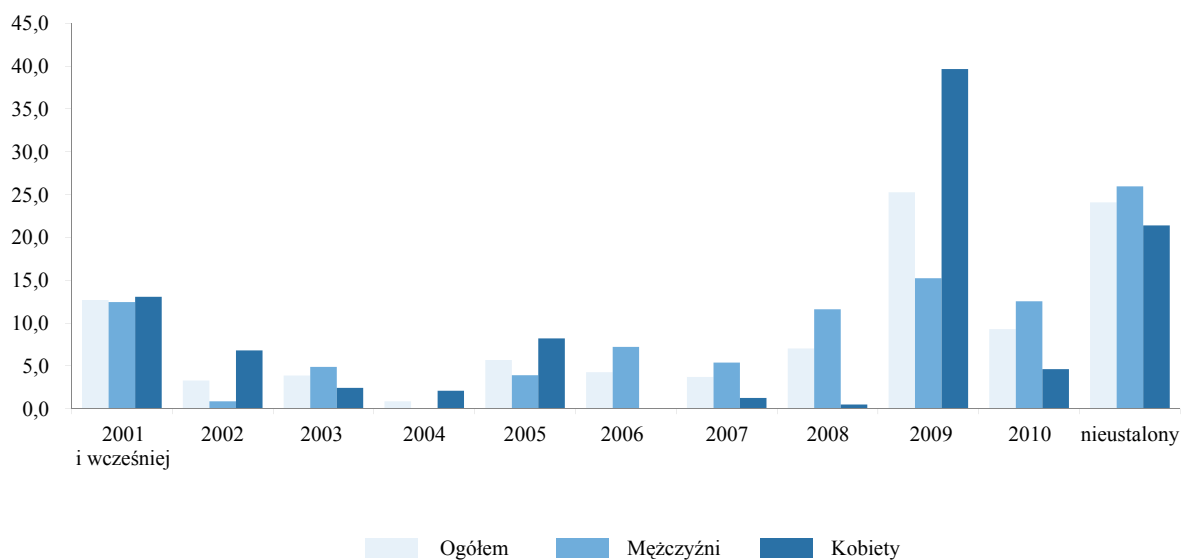
a W NSP 2002 – imigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 2 miesięcy.

Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według województwa przebywania w odsetkach ogólnej liczby imigrantów w 2002^a i 2011 r.

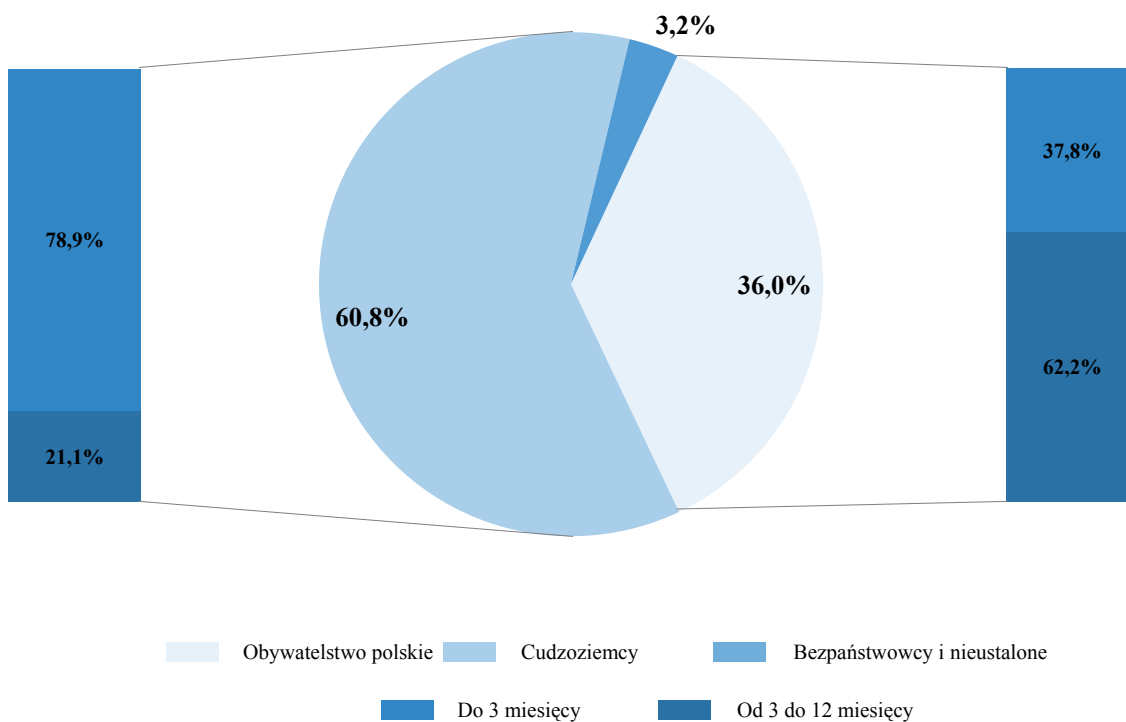

a W NSP 2002 – imigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 2 miesięcy.

Imigranci przebywający w województwie czasowo 12 miesięcy i więcej według płci i roku przybycia

Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według obywatelstwa w 2011 r.

Liczba imigrantów spisanych w 2011 r. była niższa niż w poprzednim spisie (według spisu w 2002 r. w województwie przebywało czasowo powyżej 2 miesięcy 0,9 tys. imigrantów). Ocenia się, że liczba spisanych imigrantów w obu spisach była zaniżona m.in. z tego powodu, że badaniem reprezentacyjnym trudno objąć imigrantów, zwłaszcza tych, którzy mają nieuregulowany status przebywania w Polsce, a rejestry i systemy administracyjne dostarczają jedynie danych o osobach zarejestrowanych.

Imigrantem jest osoba (posiadająca obywatelstwo polskie lub obywatelstwo innego kraju lub będąca bezpaństwowcem), która przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy. Osoby nieposiadające obywatelstwa polskiego w świetle prawa polskiego są cudzoziemcami.

W spisie ludności za czasowego imigranta długookresowego została uznana osoba, która przybyła do Polski przed 1 kwietnia 2010 r. i nie posiadała stałego miejsca zameldowania w Polsce. Imigranci przybyli z zagranicy przebywający w Polsce czasowo nie są włączani do stanów ludności faktycznie zamieszkałej, natomiast część z nich – przebywający 12 miesięcy lub dłużej – wchodzi w skład ludności rezydującej.

W związku z tym, obserwując i analizując to zjawisko należy mieć na uwadze, że uzyskane i publikowane dane nie odzwierciedlają rzeczywistych rozmiarów imigracji, jednak niewątpliwie umożliwiają np. obserwację trendów, struktury demograficzno-społecznej imigrantów, kraju pochodzenia, przyczyn imigracji, dalszych planów migracyjnych i innych zagadnień uwzględnionych w badaniu.

Wśród 0,5 tys. osób przebywających 3 miesiące i dłużej 64,0% to imigranci, których pobyt trwał rok i więcej. Najwięcej imigrantów długookresowych przybyło w 2010 i 2011 roku.

Cechy demograficzno-społeczne imigrantów

Struktura imigrantów według płci w obu spisach wskazywała na liczebną przewagę mężczyzn. W 2011 r. wśród imigrantów przebywających powyżej 3 miesięcy mężczyźni stanowili 59,0%, a w spisie z 2002 r. udział mężczyzn wynosił 52,5%. Imigranci najchętniej osiedlali się w miastach – w 2011 r. grupa ta stanowiła 75,2%, wobec 71,9% w 2002 r.

Tabl. 9. Imigranci przebywający czasowo w województwie według czasu, miejsca przebywania i płci w latach 2002 i 2011

Wyszczególnienie	Ogółem	Czas przebywania		Ogółem	Czas przebywania	
		od 2 do 12 miesięcy	12 miesięcy i więcej		od 3 do 12 miesięcy	12 miesięcy i więcej
	2002			2011		
	struktura pionowa					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
mężczyźni	52,5	52,1	52,7	59,0	59,0	59,0
kobiety	47,5	47,9	47,3	41,0	41,0	41,0
Miasta	71,9	70,1	72,5	75,2	60,4	83,5
Wieś	28,1	29,9	27,5	24,8	39,6	16,5
	struktura pozioma					
Ogółem	100,0	25,1	74,9	100,0	36,0	64,0
mężczyźni	100,0	24,9	75,1	100,0	36,0	64,0
kobiety	100,0	25,3	74,7	100,0	36,0	64,0
Miasta	100,0	24,5	75,5	100,0	28,9	71,1
Wieś	100,0	26,7	73,3	100,0	57,4	42,6

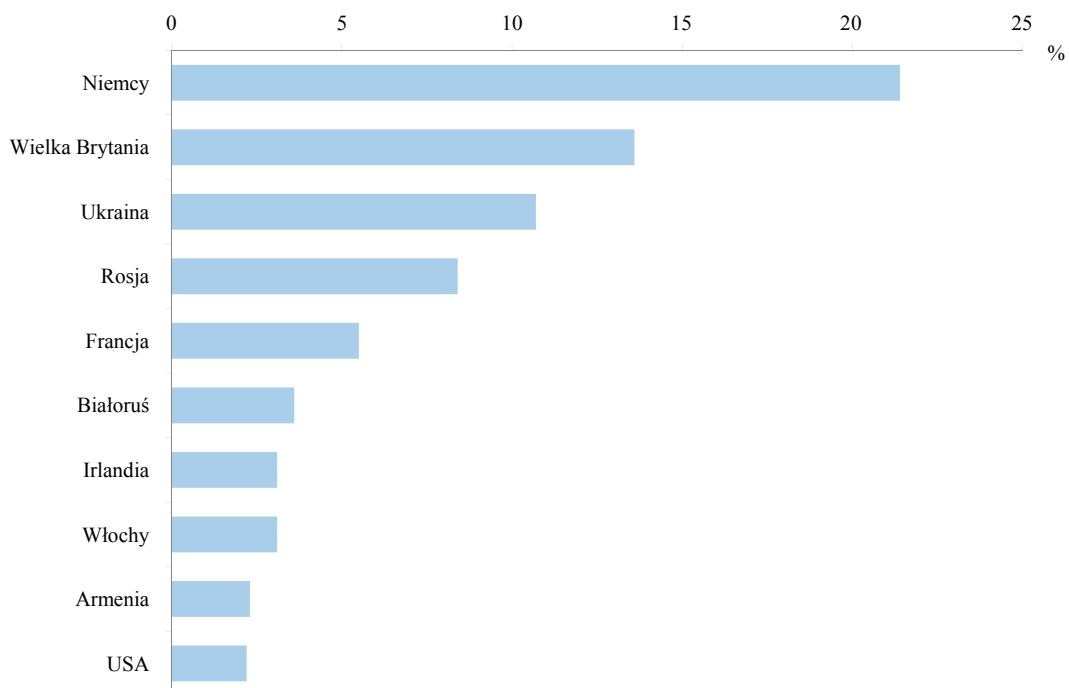
Imigranci stanowili stosunkowo młodą subpopulację. W momencie spisu udział osób w wieku 20–64 lata stanowił około 72% ogółu imigrantów (mężczyzn blisko 70%, a kobiet 74%). Odsetek dzieci i młodzieży będących w wieku 0–19 lat wynosił prawie 21%. Osoby w wieku 20–44 lat stanowiły blisko 62% imigrantów.

Tabl. 10. Imigranci przebywający czasowo w województwie według czasu przebywania i wieku w 2011 r.

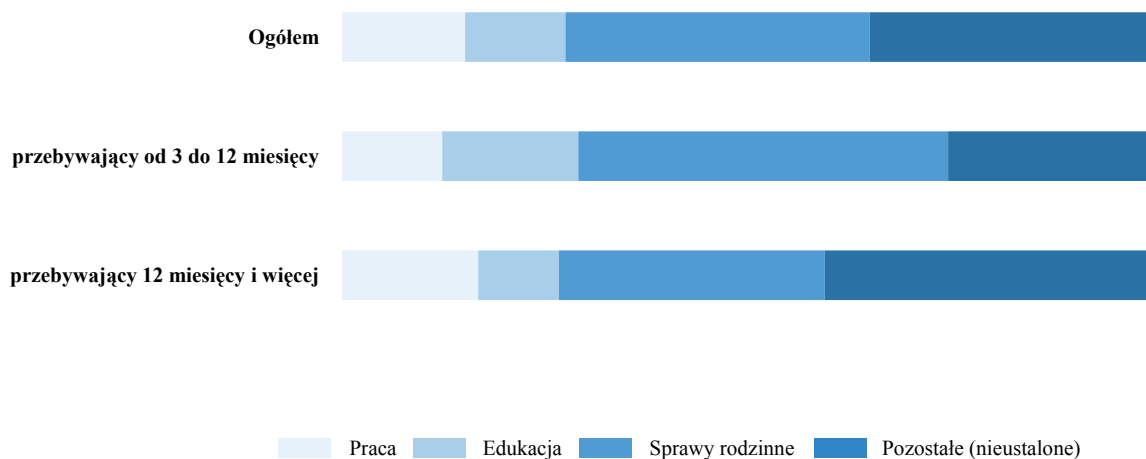
Wyszczególnienie	Ogółem	Czas przebywania	
		od 3 do 12 miesięcy	12 miesięcy i więcej
	w %		
Ogółem	100,0	100,0	100,0
0–19 lat	20,8	20,8	20,7
20–29	34,4	26,9	38,7
30–44	27,3	29,4	26,1
45–64	11,2	14,2	9,5
65 lat i więcej	6,3	8,7	5,0

W momencie przyjazdu do Polski 82,5% imigrantów nie przekroczyła 45 roku życia, co świadczyło o bardzo młodym wieku ludzi decydujących się na wyjazd z ojczystego kraju.

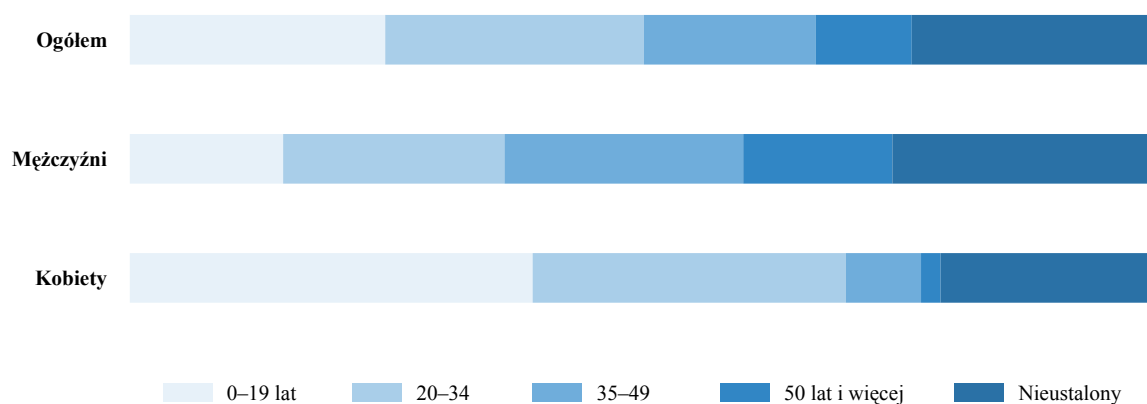
Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według kraju poprzedniego zamieszkania i obywatelstwa

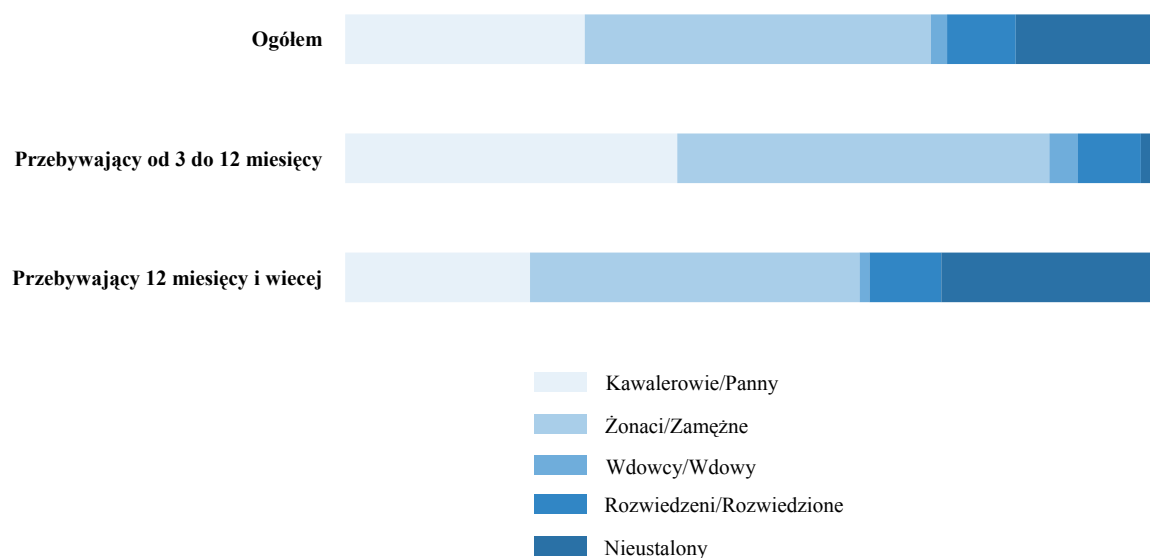
Imigranci przebywający w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy według przyczyn imigracji w 2011 r.

Imigranci przebywający w województwie czasowo co najmniej 12 miesięcy według płci i wieku w momencie przyjazdu

Imigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający w województwie czasowo powyżej 3 miesięcy według stanu cywilnego prawnego

Imigranci w wieku 15 lat i więcej pod względem stanu cywilnego prawnego to głównie osoby zamężne i to zarówno wśród imigrantów przebywających w województwie od 3 do 12 miesięcy jak i osób, których czas pobytu był dłuży niż 1 rok.

Dla 18 % imigrantów nie udało się zebrać informacji o stanie cywilnym, w tym dla ponad 1/4 wśród imigrantów długookresowych.

Wśród imigrantów będących w wieku 13 lat i więcej ponad połowa imigrantów (około 53%) miało wykształcenie co najmniej średnie. Wśród kobiet odsetek ten wynosił blisko 60%, natomiast wśród mężczyzn około 50%.

Dla prawie 19% imigrantów nie udało się ustalić poziomu wykształcenia, z tego dla nieco ponad 4% wśród imigrantów krótkookresowych i 27% wśród długookresowych.

Kraj poprzedniego zamieszkania oraz obywatelstwo i kraj urodzenia imigrantów

Według spisu 2011 r. podobnie jak w spisie z 2002 r. najwięcej imigrantów przebywających w województwie czasowo pochodziła z krajów europejskich – odpowiednio 80,3% wobec 73,3%. Najwięcej imigrantów przyjechało z Niemiec (ponad 21%), Wielkiej Brytanii (około 14%) i Ukrainy (około 11%).

Mieszkańcy Azji to kolejna dość liczna grupa imigrantów (11,2%). Z Ameryki Północnej i Środkowej przybyło 5% imigrantów, a nieco ponad 3% z Afryki.

Wśród imigrantów prawie 61% to osoby nieposiadające polskiego obywatelstwa czyli cudzoziemcy. W poprzednim spisie udział tych osób był o 11,3 p. proc. większy. Polacy, którzy wcześniej opuścili nasz kraj i obecnie przebywają w Polsce jako stali mieszkańcy innych krajów w momencie spisu stanowili 36% imigrantów. Były to głównie osoby z podwójnym obywatelstwem (polskim i innym) – 31,6%.

Tabl. 11. Imigranci przebywający czasowo w województwie według czasu przebywania obywatelstwa i miejsca urodzenia w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Obywatelstwo		Miejsce urodzenia	
		w tym		w tym	
		polskie	niepolskie	w Polsce	za granicą
w %					
Ogółem	100,0	36,00	60,8	35,4	49,9
czas przebywania:					
od 3 do 12 miesięcy	100,0	62,5	35,7	60,1	22,5
12 miesięcy i więcej	100,0	21,3	75,0	41,3	54,7

Ponad 35% imigrantów przebywających czasowo urodziło się w Polsce, a blisko połowa za granicą. Miejsca urodzenia nie ustalono dla 15% imigrantów.

Przyczyny imigracji

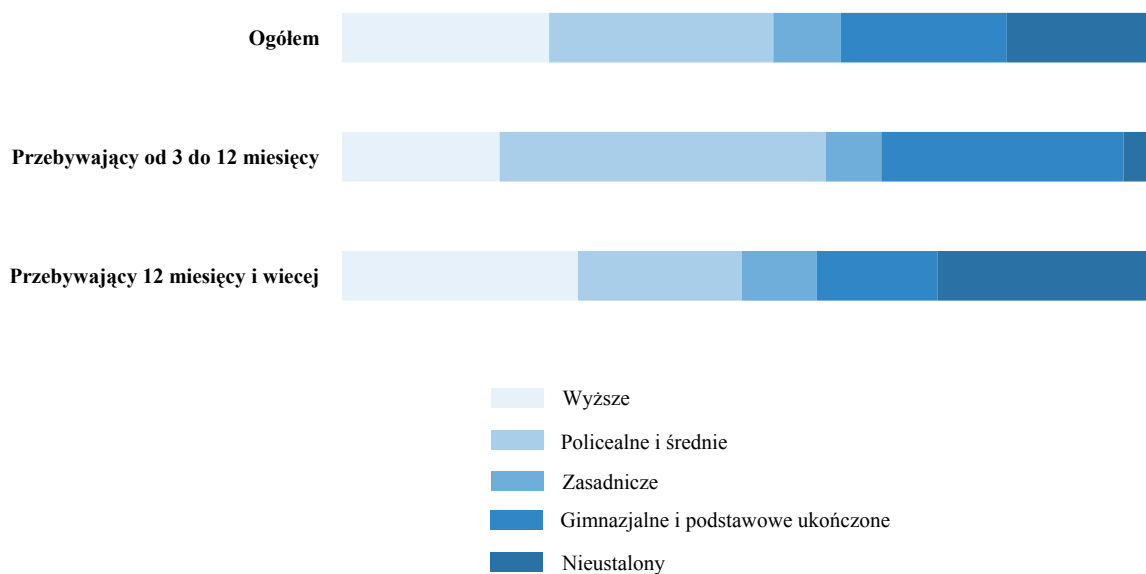
Najczęstszą przyczyną przyjazdu do naszego województwa zarówno w grupie imigrantów z obywatelstwem polskim, jak i wśród cudzoziemców były sprawy rodzinne. Przyczynę tę wykazało około 38% imigrantów, przy czym wskazywali ją częściej imigranci długookresowi niż krótkookresowi oraz osoby z polskim obywatelstwem.

Następną grupę stanowiły osoby, które przyjechały z zamiarem podjęcia pracy – 15,1%. Ta przyczyna częściej wskazywana była przez imigrantów długookresowych i przez cudzoziemców.

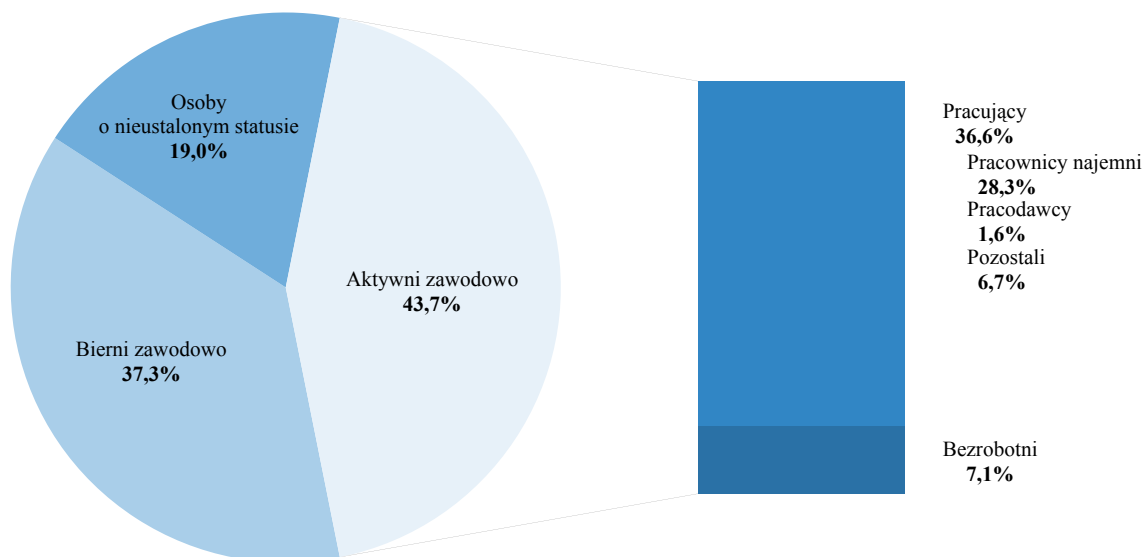
Tabl. 12. Imigranci przebywający czasowo w województwie według przyczyn imigracji w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym			
		praca	edukacja	sprawy rodzinne	pozostałe i nieustalone
		w %			
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	59,0	60,5	25,8	64,2	64,7
Kobiety	41,0	39,5	74,2	35,8	35,3
czas przebywania:					
od 3 do 12 miesięcy	36,0	29,4	48,5	43,7	26,3
12 miesięcy i więcej	64,0	70,6	51,5	56,0	73,7

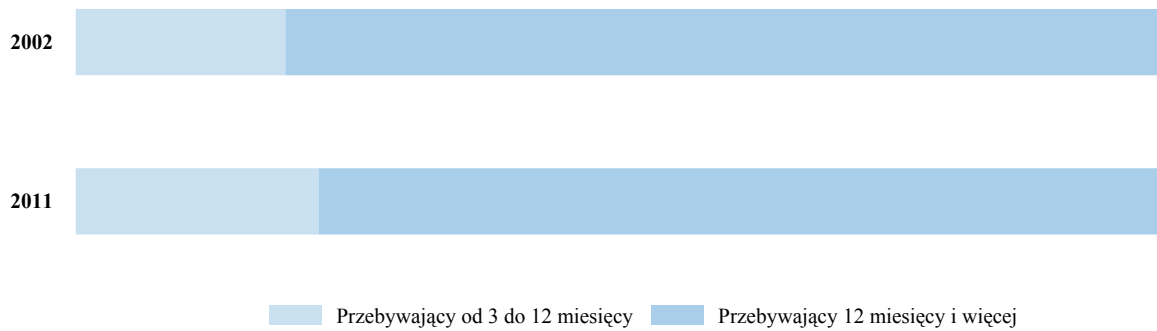
Imigranci w wieku 13 lat i więcej przebywający w województwie czasowo powyżej 3 miesięcy według okresu przebywania i poziomu wykształcenia

Imigranci przebywający w województwie czasowo w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy

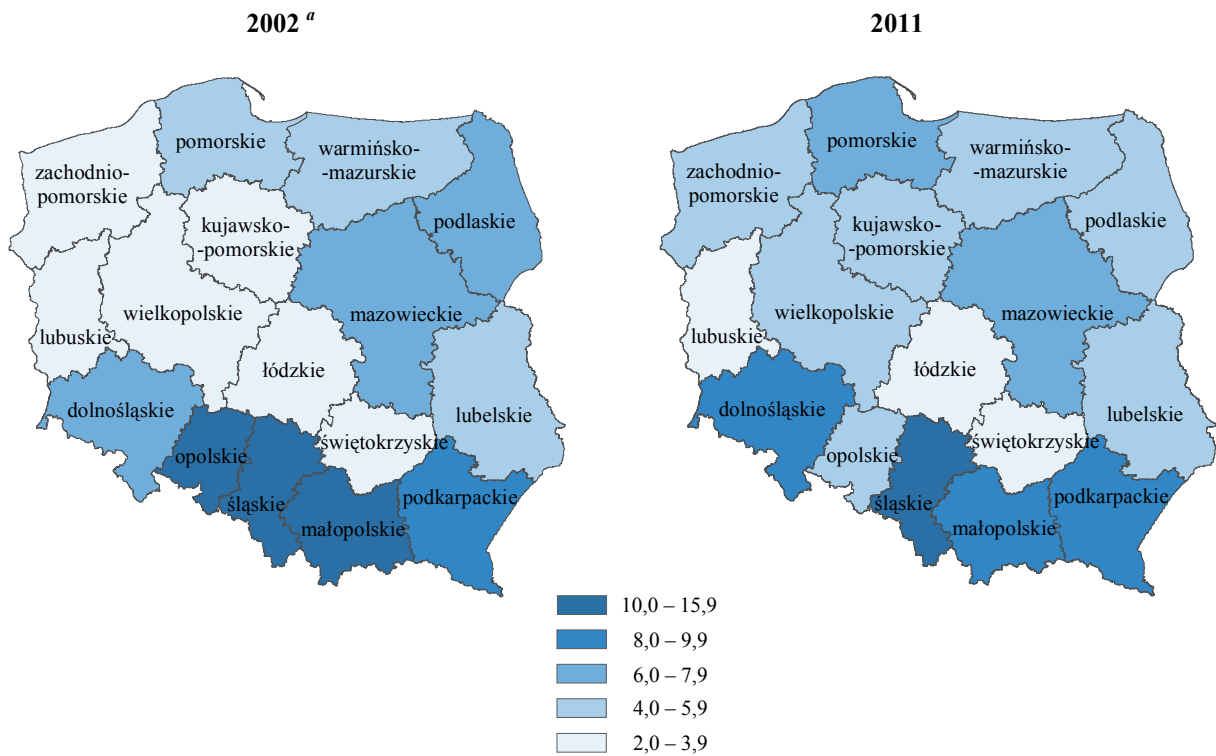

Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według okresu przebywania w latach 2002^a i 2011

a W NSP 2002 – emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 2 miesięcy.

Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według województwa przebywania w odsetkach ogólnej liczby emigrantów w 2002^a i 2011 r.

a W NSP 2002 – emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 2 miesięcy.

Nieco ponad 12% imigrantów przyjechało w celu podjęcia studiów, nauki oraz podniesienia kwalifikacji. Tę przyczynę również wskazało więcej imigrantów długookresowych.

Sprawy rodzinne i praca częściej były wskazywane przez mężczyzn, a edukacja przez kobiety.

Znajomość języka polskiego

Znajomość języka kraju przyjmującego jest jednym z podstawowych elementów skutecznej integracji imigrantów w nowym kraju pobytu. Dzięki tej umiejętności istnieje możliwość uzyskania lepszej pracy, pozwala ona utrzymywać kontakty ze społeczeństwem przyjmującym oraz w bardziej skuteczny sposób funkcjonować w otoczeniu instytucjonalnym.

W spisie 2011 pytanie dotyczące stopnia znajomości języka polskiego zadawano imigrantom powyżej 4 roku życia. Nie żądano certyfikatów potwierdzających znajomości języka polskiego. Pytanie miało charakter subiektywny. Za małoletnie dzieci odpowiedzi udzielali rodzice lub opiekunowie.

Wśród imigrantów przebywających w Polsce czasowo powyżej 3 miesięcy bardzo dobrą i dobrą znajomość języka polskiego zadeklarowało ponad 55% osób. Należy jednak zaznaczyć, że dla blisko 20% imigrantów nie zebrano informacji o znajomości języka polskiego.

Zasadniczo inne wyniki otrzymano, rozpatrując znajomość języka według obywatelstwa imigrantów. Osoby z obywatelstwem polskim prawie w 90% deklarowały znajomość języka w co najmniej dobrym stopniu, a wśród osób z obywatelstwem niepolskim około 38%.

Ponad 64% osób przebywających w województwie pierwszy raz deklarowało znajomość języka w stopniu co najmniej wystarczającym, przy czym częściej byli to mężczyźni (67,8%) niż kobiety (32,2%). Jednocześnie prawie 30% osób miało kłopoty w porozumiewaniu się. Na lepszą znajomość języka polskiego wpływają kolejne pobyty imigrantów i tak 89,6% imigrantów tej grupy twierdziło, że język polski zna na poziomie co

najmniej wystarczającym, a tylko niecałe 10% stwierdziło, że w dalszym ciągu ma trudności w komunikowaniu się.

Aktywność ekonomiczna i źródła utrzymania

Według statusu na rynku pracy wśród imigrantów będących w wieku 15 lat i więcej najwięcej osób – około 44% było aktywnych zawodowo, w tym ponad 36% to osoby pracujące. Biernych zawodowo było 37,3%.

Odsetek pracujących był zdecydowanie wyższy wśród imigrantów długookresowych – blisko 40%.

Województwo warmińsko-mazurskie pod względem odsetka pracujących uplasowało się na 11 pozycji w kraju (36,6%). Najwięcej pracujących imigrantów było w województwie lubuskim (co drugi), a najmniej w lubelskim 31,1% wobec przeciętnej w kraju 41,1%.

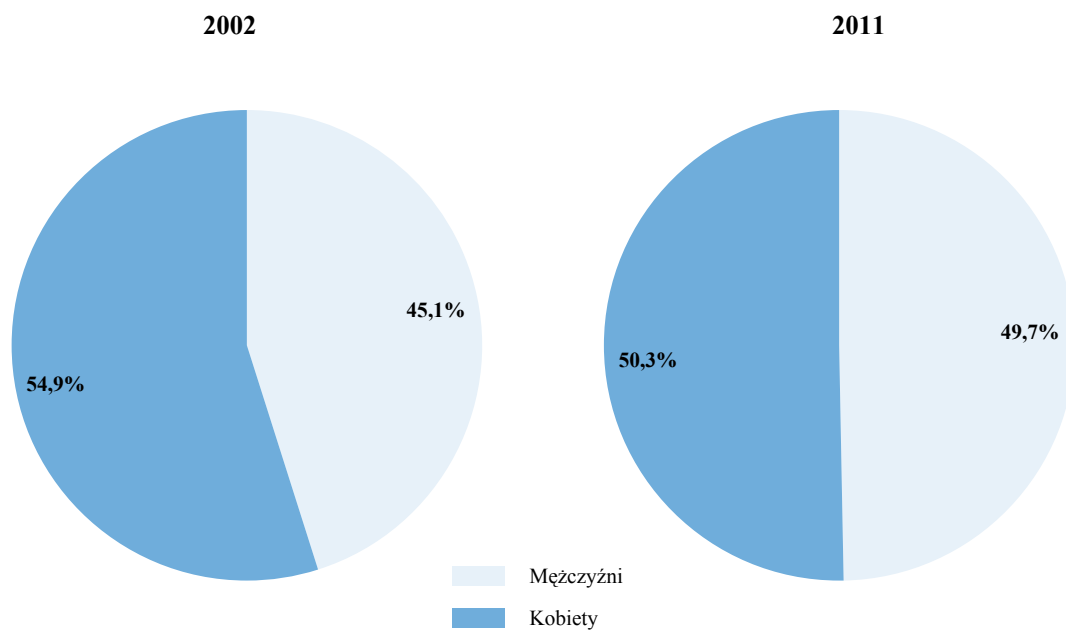
Udział pracodawców w ogólnej liczbie imigrantów przebywających w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 1,6% (12 lokata w kraju). Największy odsetek pracodawców odnotowano w zachodniopomorskim – 5,4%, a najmniejszy podlaskim – 0,3%.

Pomimo tego, że dla największej liczby osób krajem poprzedniego zamieszkania były Niemcy, to pod względem liczby aktywnych zawodowo uplasowali się na trzeciej pozycji. Najwięcej aktywnych zawodowo, a także pracujących było wśród imigrantów z Wielkiej Brytanii i Ukrainy.

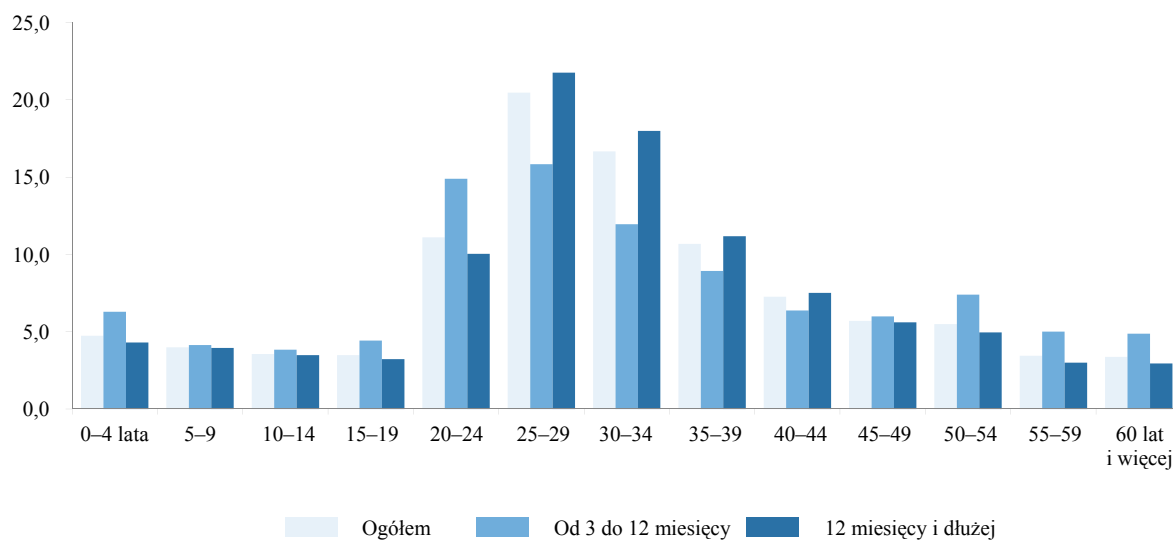
Większość imigrantów (55,7%) przebywających w województwie czasowo posiadała własne źródła utrzymania. Wśród nich 35,4% utrzymywało się z dochodów z pracy. Z pracy najmniej utrzymywało się około 29% imigrantów.

Wśród imigrantów przebywających od 3 do 12 miesięcy ponad 71% stanowiły osoby, które posiadały własne źródło utrzymania, natomiast wśród imigrantów długookresowych około 47%.

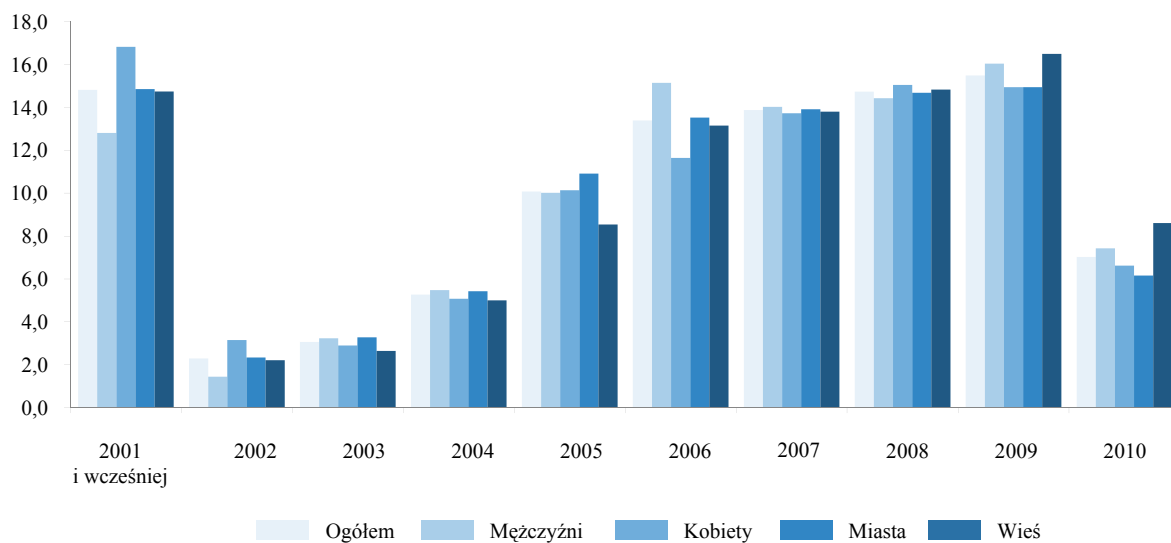
Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według płci i okresu przebywania w latach 2002 i 2011

Emigranci przebywający za granicą według grup wieku i czasu przebywania w 2011 r.

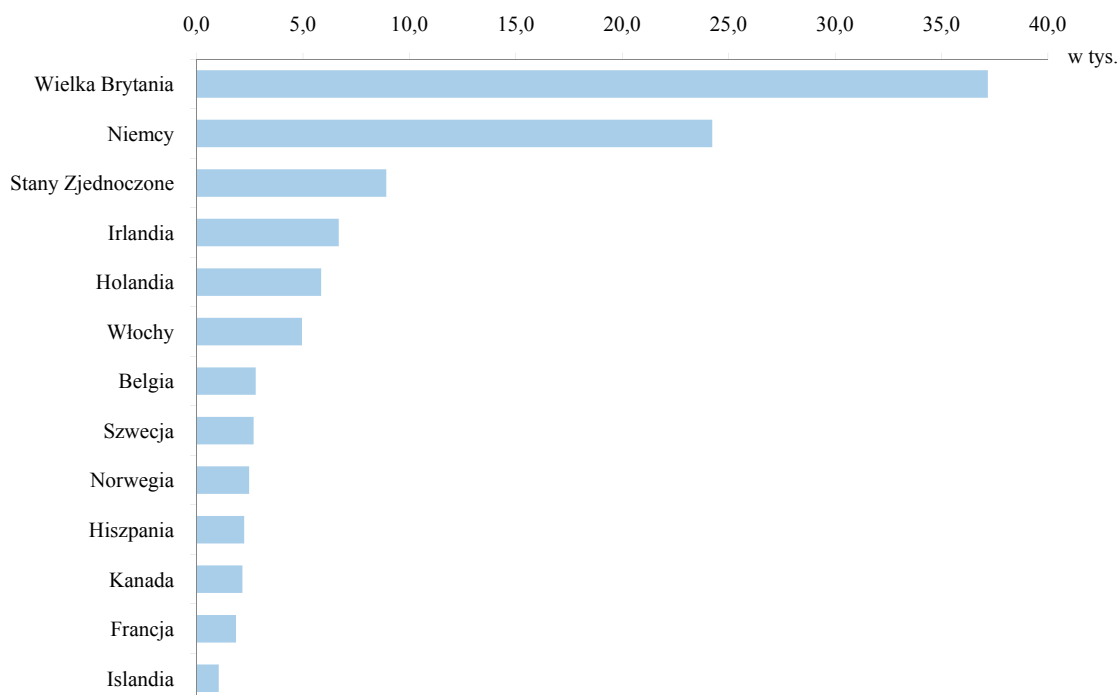
Emigranci przebywający czasowo za granicą powyżej 12 miesięcy według roku wyjazdu ^{ab}

a W odsetkach ogółu emigrantów, dla których ustalono rok wyjazdu.

b Dane dotyczące 2010 roku obejmują wyjazdy do końca marca 2010 r.

Emigranci przebywający za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według kraju przebywania

Emigranci przebywający czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy

(wyniki badania reprezentacyjnego prowadzonego w ramach NSP 2011)

Emigranci, czyli stali mieszkańcy województwa, a przebywający w końcu marca 2011 r. za granicą przez okres dłuższy niż 3 miesiące liczyli 108,3 tys. Wystąpił więc znaczący wzrost liczby emigrantów w stosunku do 2002 r., kiedy to poza granicami Polski przebywało 32,7 tys. mieszkańców województwa. Oznaczało to, że na każde 1000 mieszkańców województwa 75 osób (w 2002 r. – 22,9 osób) przebywało czasowo za granicą, co stawiało warmińsko-mazurskie na czwartej pozycji w kraju przed podkarpackim – 84 osoby, podlaskim – 91 osób i opolskim – 106 osób. Dla porównania przeciętnie w Polsce wskaźnik ten wyniósł 52 osoby, a najniższy był w województwie mazowieckim i łódzkim gdzie wyniósł odpowiednio 28 i 29 osób na 1000 mieszkańców.

Tabl. 13. Emigranci przebywający czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy w 2002^a i 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem			Przebywający od 3 do 12 miesięcy			Przebywający 12 miesięcy i więcej			
	razem	miasta	wieś	razem	miasta	wieś	razem	miasta	wieś	
	w tysiącach									
Ogółem	2002	32,7	21,0	11,7	6,3	4,2	2,1	26,4	16,8	9,6
	2011	108,3	70,0	38,3	23,7	15,7	8,1	84,5	54,3	30,2
Mężczyźni .	2002	14,6	9,4	5,3	3,0	2,0	1,0	11,7	7,4	4,3
	2011	53,8	34,7	19,1	12,1	7,8	4,3	41,7	26,9	14,8
Kobiety	2002	17,9	11,6	6,4	3,3	2,2	1,0	14,6	9,3	5,3
	2011	54,5	35,3	19,2	11,7	7,9	3,8	42,8	27,5	15,4

a W NSP 2002 – emigranci na pobyt czasowy powyżej 2 miesięcy.

Z ogólnej liczby emigrantów 78,1% emigrantów przebywało za granicą 12 miesięcy i więcej (niekiedy kilka, a nawet kilkanaście lat) – są to tzw. migracje długookresowe. Wszystkie osoby, które przebywają za granicą, a nie dokonały wymeldowania z miejsca pobytu stałego zaliczane są do przebywających za granicą (bez względu na czas pobytu) i zostały włączone do stanów ludności województwa.

W spisie z 2011 r. informacje o roku wyjazdu z kraju dotyczące emigrantów długookresowych zebrano tylko dla 15,7% (13,2 tys.) wszystkich emigrantów. W grupie, dla której pozyskano dane 82% osób wyjechało w roku 2004 i później, tj. po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Na podstawie wyników spisu z 2011 r. wynikało, że 99,7% emigrantów to obywatele polscy. Cudzoziemcy mający prawo stałego pobytu w Polsce, a więc zaliczani do mieszkańców naszego województwa stanowili zaledwie 0,3% (w kraju tyle samo).

Cechy demograficzno-społeczne emigrantów

Wśród emigrantów, w przeciwieństwie do imigrantów, nieznacznie przeważały kobiety, które stanowiły około 50,3% mieszkańców województwa przebywających poza krajem. W 2002 r. odsetek kobiet był nieco większy – prawie 55%. Liczebna przewaga kobiet występowała zarówno wśród emigrantów pochodzących z miast jak i ze wsi. Jedynie wśród emigrantów krótkookresowych przeważali mężczyźni – 49,2%.

Odsetki kobiet i mężczyzn różniły się jednak w zależności od kraju przebywania, np. wśród emigrantów przebywających we Włoszech kobiety stanowiły prawie 72%, a w Norwegii – 37%.

Zdecydowana większość emigrantów (blisko 65%) pochodziła z miast. Porównując strukturę emigrantów według miejsca zamieszkania między spisem z 2002 r., a z 2011 r. można stwierdzić, że pozostała na zbliżonym poziomie.

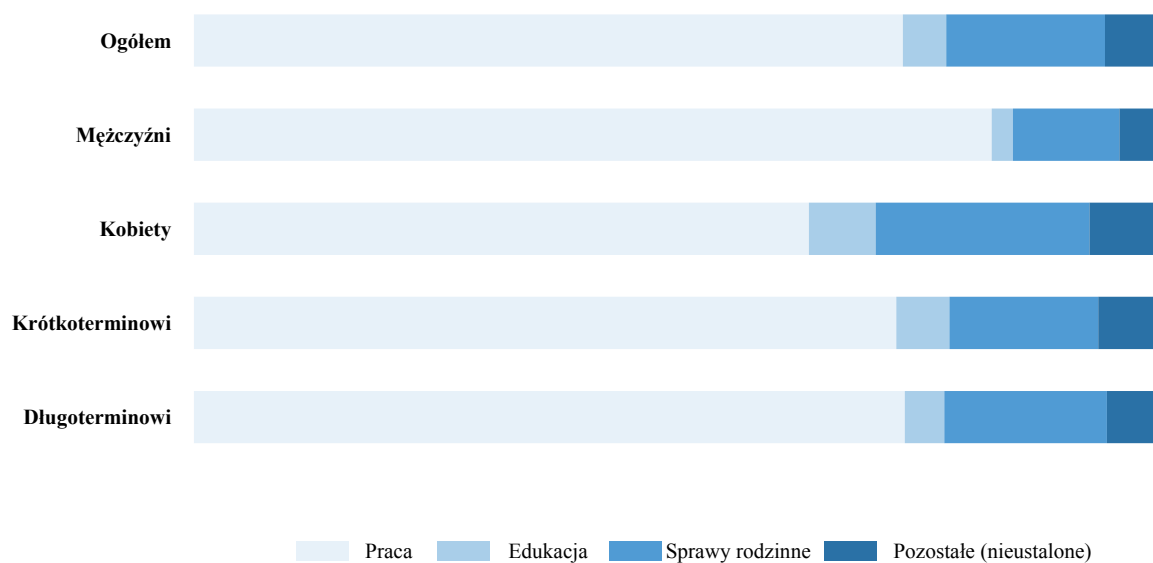
Tabl. 14. Emigranci przebywający czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy w 2002^a i 2011 r.

Wyszczególnienie	2002					2011				
	ogółem	męż- czyźni	kobiety	miasta	wieś	ogółem	męż- czyźni	kobiety	miasta	wieś
	w odsetkach									
Ogółem	100,0	45,1	54,9	64,2	35,8	100,0	49,7	50,3	64,7	35,3
Przebywający od 3 do 12 miesięcy	100,0	47,7	52,3	66,7	33,3	100,0	50,8	49,2	66,0	34,0
Przebywający 12 miesięcy i więcej	100,0	44,5	55,5	63,5	36,5	100,0	49,3	50,7	64,3	35,7

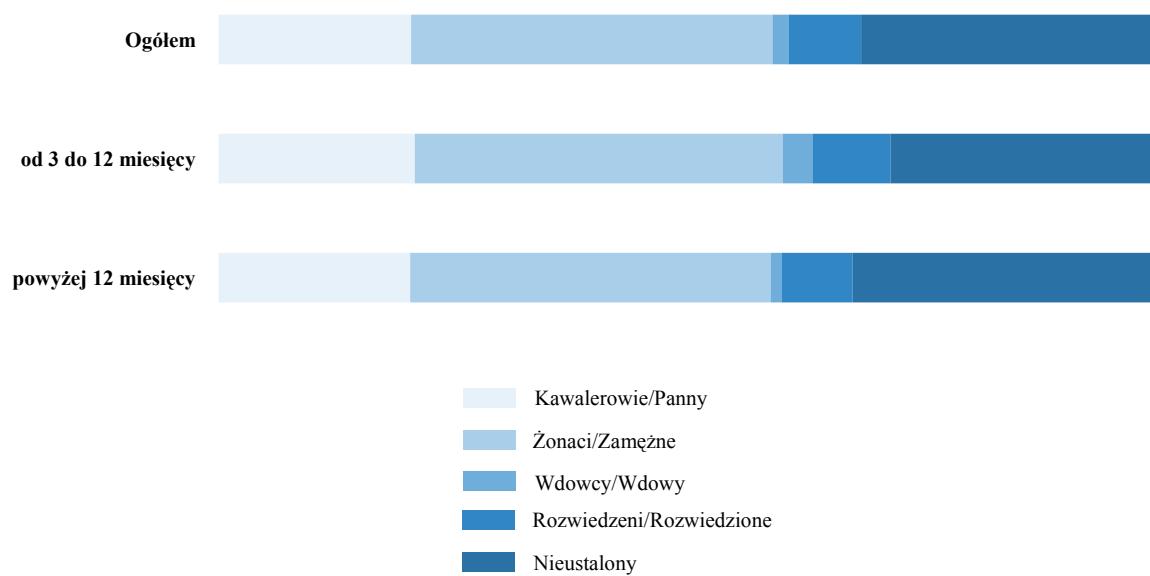
a W NSP 2002 – emigranci na pobyt czasowy powyżej 2 miesięcy.

Ponad 82% ludności, która wyjechała z warmińsko-mazurskiego w momencie spisu była w wieku 20–64 lata. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 20–29 lat (około 32%) i to zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet, co świadczy o tym, że emigranci to w większości osoby młode.

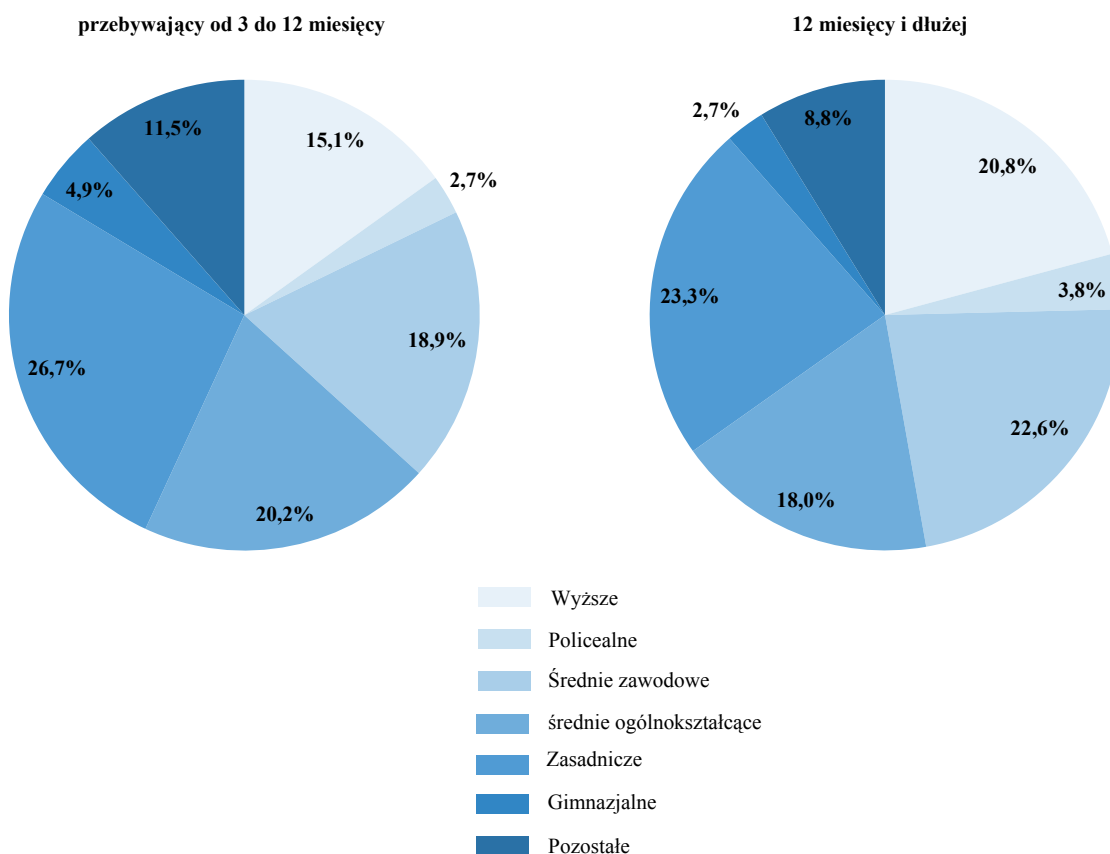
Emigranci na pobyt czasowy powyżej 3 miesięcy według przyczyn emigracji w 2011 r.

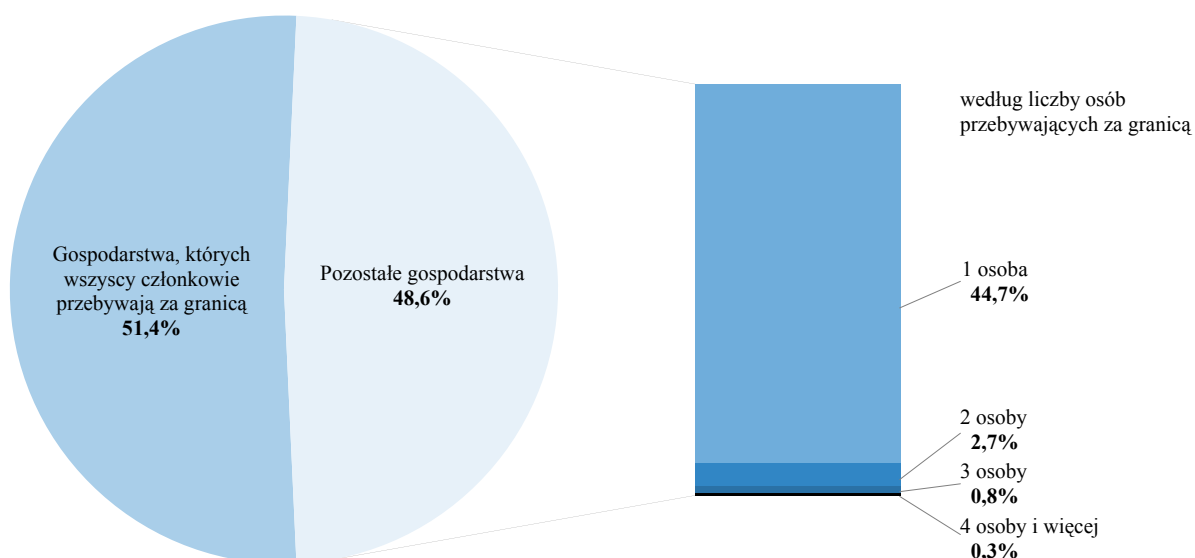
Emigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający za granicą według okresu przebywania i stanu cywilnego w 2011 r.

Emigranci w wieku 13 lat i więcej przebywający za granicą według poziomu wykształcenia w 2011 r.

Gospodarstwa domowe z osobami przebywającymi za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy według liczby osób przebywających za granicą i liczby osób w gospodarstwie

Często za granicą przebywały całe rodziny z dziećmi, stąd wśród ogółu emigrantów dzieci w wieku 0–14 lat stanowiły 12,3%.

W grupie emigrantów przebywających za granicą 12 miesięcy i więcej przeważały osoby, które nie przekroczyły 45 lat (około 84%).

W spisie 2011 podobnie jak w spisie z 2002 r. stan cywilny w momencie wyjazdu nie był badany, można analizować jedynie stan cywilny w momencie spisu. Należy również zaznaczyć, że w NSP2011 nie ustalono stanu cywilnego dla blisko 1/3 emigrantów.

Wśród osób w wieku 15 lat i więcej przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy nieco ponad 38% stanowiły osoby pozostające w związku małżeńskim, przy czym odsetek ten był na zbliżonym poziomie wśród emigrantów krótkookresowych i długookresowych. Liczną grupę stanowili kawalerowie i panny – około 20% ogółu przebywających. Odsetek osób rozwiedzionych wśród emigrantów wynosił 7,7%.

Tabl. 15. Emigranci w wieku 15 lat i więcej przebywający czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy w 2002^a i 2011 r. według stanu cywilnego prawnego

Wyszczególnienie	2002		2011	
	ogółem	w tym przebywający 12 miesięcy i więcej	ogółem	w tym przebywający 12 miesięcy i więcej
	w odsetkach			
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
kawalerowie/panny	34,1	32,2	20,4	20,3
żonaci/zamężne	51,9	53,2	38,3	38,2
wdowcy/wdowy	3,1	2,8	1,7	1,2
rozwiedzeni/rozwiedzone	5,6	5,5	7,7	7,5
nieustalony	5,3	6,3	31,9	32,8

a W NSP 2002 – emigranci na pobyt czasowy powyżej 2 miesięcy.

Informacje o poziomie wykształcenia ustalono dla 15,1, tys. osób, tj. 15,6% emigrantów w wieku 13 lat i więcej. W zbadanej grupie najwięcej osób posiadało wykształcenie średnie – 40,2%, a wykształcenie zasadnicze zawodowe miało – 24,2% emigrantów. Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły ponad 19,2% wszystkich emigrantów powyżej 13 roku życia. Nieustalony poziom wykształcenia dla emigrantów (5,3%) znacznie wpłynął na wielkość odsetka nieustalonego wykształcenia w całej populacji.

W zbadanej grupie kobiety były lepiej wykształcone od mężczyzn. Kobiety częściej niż mężczyźni miały wykształcenie wyższe, policealne lub średnie ogólnokształcące

– odpowiednio 69,8%, 69,7% i 58,8%. Mężczyźni przeważali wśród osób z wykształceniem średnim zawodowym, gimnazjalnym, podstawowym, a przede wszystkim z zasadniczym zawodowym.

Kierunki emigracji

Z uzyskanych w trakcie spisu informacji wynikało, że według stanu z końca marca 2011 r. mieszkańcy warmińsko-mazurskiego przebywali na wszystkich kontynentach. Najwięcej osób przebywało w krajach Unii Europejskiej.

Ogółem w Europie przebywało 88,8% emigrantów z województwa warmińsko-mazurskiego. Udział osób, które wyjechały do UE wyniósł 84,9% ogółu emigrantów. Najliczniejsza zbiorowość emigrantów przebywała w Wielkiej Brytanii – 34,3%, na drugim miejscu znajdowały się Niemcy – 22,4% ogółu emigrantów, następnie Irlandia i Holandia – odpowiednio 6,2% i 5,4%. Spośród całej Europy tylko 4,4% mieszkańców województwa przebywało w krajach, które znajdowały się poza obszarem Unii Europejskiej, w tym prawie 60% tej grupy mieszkańców to osoby, które wyjechały do Norwegii.

Drugim kontynentem najczęściej wybieranym przez mieszkańców województwa w 2011 r. była Ameryka Północna i Środkowa, do której ogółem wyjechało 10,3% emigrantów z województwa. W Stanach Zjednoczonych przebywało 8,2% wszystkich polskich emigrantów przebywających w tym czasie poza granicami Polski.

Przyczyny wyjazdu

Bardzo ważną informację, którą uzyskano zarówno w spisie z 2002 r. jak z 2011 r. była informacja o przyczynach emigracji. Jednakże – tak jak wiele innych cech – w 2011 r. przyczynę ustalono jedynie dla tych osób (16,4 tys.), dla których wypełniono formularz, tzn. zebrano informacje w pełnym zakresie badania reprezentacyjnego, dlatego wszystkie podane niżej odsetki odnoszą się do tej grupy osób.

Wśród osób ze zbadaną przyczyną emigracji dla blisko 75% mieszkańców, którzy wyjechali za granicę główną przyczyną był wyjazd do pracy. Odsetek wyjeżdżających z tej przyczyny był na zbliżonym poziomie zarówno wśród emigrantów krótkookresowych jak i długookresowych i wynosił odpowiednio 72,7% i 73,5%. Zaobserwowano zróżnicowanie

występowania tej przyczyny w zależności od płci emigrantów. Chęć podjęcia pracy była powodem wyjazdu dla 82,5% mężczyzn i 63,6% kobiet.

Tabl. 16. Emigranci ^a przebywający czasowo za granicą według przyczyn emigracji w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym			
		praca	edukacja	sprawy rodzinne	pozostałe i nieustalone
	w odsetkach				
Ogółem	100,0	73,3	4,5	16,4	5,8
Mężczyźni	100,0	82,5	2,2	11,0	4,3
Kobiety	100,0	63,6	6,9	22,1	7,4
czas przebywania:					
od 3 do 12 miesięcy	100,0	72,7	5,5	15,4	6,5
12 miesięcy i więcej	100,0	73,5	4,1	16,8	5,6

a Dla osób ze zbadaną przyczyną emigracji.

Biorąc pod uwagę osoby, dla których została zbadana przyczyna emigracji należy zauważyć, że nieco częściej do pracy wyjeżdżali mieszkańcy wsi – 78,7% niż mieszkańcy miast – 70,2%. Podobne zależności obserwowano również w spisie z 2002 r., jednak wówczas wielkości odsetek były znacznie niższe niż obecnie.

Ponad 95% emigrantów, którzy wyjechali w związku z pracą przebywało w krajach europejskich, w tym 89,9% w krajach Unii Europejskiej. Z tej przyczyny najczęściej mieszkańców województwa wyjechało do Wielkiej Brytanii (39,9%), Niemiec (15,6%) i do Holandii (8,8%).

Wyjazdy spowodowane sprawami rodzinnymi uplasowały się na drugim miejscu (16,4%). Inaczej niż w przypadku pracy, sprawy rodzinne częściej były przyczyną wyjazdów kobiet (22,1%) niż mężczyzn (11,0%), a także mieszkańców miast (17,0%) niż wsi (15,3%).

Odsetek osób, które wyjechały z powodów rodzinnych dla krajów UE wyniósł 83,5%. Z tego powodu również najczęściej osób przebywało w Wielkiej Brytanii i w Niemczech.

Na studia lub w celu podniesienia kwalifikacji wyjechało za granicę na okres 3 miesiące i więcej 4,5% emigrantów. Z miast pochodziło 78,8% tych osób, a tylko 21,2% ze wsi. Zdecydowanie częściej na studia wyjeżdżały kobiety – 6,9% niż mężczyźni – 2,2%. Przyczyna ta była częściej wskazywana dla migracji krótkookresowych 5,5% wobec 4,1% dla długookresowych.

Nie udało się ustalić przyczyny dla blisko 85% wyjazdów za granicę.

Gospodarstwa związane z emigrantami

Według wyników spisu, ponad 68,5 tys., tj. 13,3% wszystkich gospodarstw domowych w województwie miały w swoim składzie osoby przebywające za granicą powyżej 3 miesięcy. Dla porównania w 2002 r. takich gospodarstw było 21,0 tys. W województwie opolskim gospodarstwa z osobami za granicą stanowiły prawie 18%, w podkarpackim prawie 16%, podczas gdy w mazowieckim, gdzie odnotowano najniższy odsetek takich gospodarstw stanowiły ponad 5%.

Gospodarstwa, w których wszyscy członkowie przebywali za granicą stanowiły 51,4% wszystkich gospodarstw z osobami za granicą (w 2002 r. 50,3%). Wśród nich najwięcej to gospodarstwa jednoosobowe (43,5%) i dwuosobowe (32,1%). Odnotowano również ponad 4% udział gospodarstw z liczbą 5-ciu osób i więcej.

Udział gospodarstw domowych, w których wszyscy członkowie przebywali za granicą w ogólnej liczbie gospodarstw z osobami za granicą był zróżnicowany regionalnie. W województwie opolskim, podlaskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim przekraczał 50%, w łódzkim wynosił 43%.

Gospodarstwa, w których nie wszyscy członkowie przebywali za granicą stanowiły 48,6% wszystkich gospodarstw z osobami będącymi za granicą. Wśród tego typu gospodarstw dominowały gospodarstwa trzyosobowe (prawie 10,1 tys.) z jedną osobą za granicą.